

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.
Nyitótér sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 10.

Hamvak ünnepe.

Városháza ormán
Háromszin lepel;
Szentelt hamvak hazatértén
Arad ünnepel.
Fáklyafényben jár-kei,
Harsonás menet;
S a kassai kriptaboltból
Jön az üzenet.
A kassai sirból
Szól a fejdelem:
„Más ünnep illet meg engem
Azon a helyen.
Fáklyafénnyel, diszszel
Lelkem jóllakott;
— Hazá, közös sirba vágnak
Szentelt hamvak ott!
Akkor ünnepeljen
Ott az utca, tér:
Tizenhárom halott hamva
Mikor hazatér!“

Robotos.

Arad Rákóczi-ünnepe.

Arad, november 9.

Ünnepre gyűl Aradváros közönsége. Elkésetten bár, de a kurucokénál nem kisebb lelkesedéssel és rajongó szeretettel fáklyát gyújt a hazatért fejdelem és bujdosótársai emlékezetének, hogy most, az országos ünnepek lezajlása után, Arad véráztatta földjén, a maga készítette oltáron áldozzon azoknak, akik a rodostói kietlen magányban a hazafias fájdalomtól megtört lélekkel, bánatos szívvel zengték a száműzöttek szomorú énekét:

„A majtényi síkon előrött a zászló...“

Közel kétszáz esztendei távollét után hazatértek immár a bujdosók. Akik egykor vérüket és mindenüket áldozták „pro patria et libertate“ s a balsorstól lesujtva, földönfutó száműzöttekként, de a hiven teljesített hazafias kötelesség fenkölt érzésével távoztak a messze idegenbe: hosszú, gyötrelmes várakozás után az imádott haza földjében találtak örök pihenésre, ott, ahol őseik hamvai nyugszanak.

Akinek virágja volt, bokrétába, koszoruba kötötte és elvitte Rákóczi sirjára. Akinek nem tellett, a lelke virágait, a bujdosók iránti lelkesedését, szeretetét, hódolatát szedte össze és azzal zarándokolt a szent hamvakhoz. Elnémult a pártpolitika lármája, a faji, nemzetiségi és társadalmi ellentétek okozta harci zaj aludt és a néma csend, az áhitat csendje uralta e hazát. Aztán felhangzott a harangzugás,

a sziveket betöltötte a szent ünnepek magasztossága és egy nemzet dicsérte, dicsőítette imájával a honukba megtért bujdosókat.

Ezren üdvözölték szavukkal a jövőnyet. És még többen köszöntötték tollal. De mindeniköknél költeménynyé magasztosult a próza és imává lett a költemény: azzá emelte az öröm és lelkesedés, amelyet a szabadság fölszentelt bajnokának hazatérése fölött milliók és milliók, rónán, hegyen, kunyhóban és palotában egyformán éreztek.

Rákócziról és bujdosó társairól szolt e hazában a dal, őt és őket dicsőítette az ima és még az ég felé szálló tömjén is azt hirdette a fellegeknek, hogy magyar földre jött megpihenni Rákóczi bujdosó társaival.

Aki hajdan milliókat adott ki kezéből nemzete ügyéért, annak most a szegény ember is elhozta filléreit, hogy haláját lerójjá. Aki 200 évvel ezelőtt az ország egy harmadát dobta el, hogy hazájáért élhessen, halhasson, az most hazájától csak egy négyszögölnyi földet kapott, de ennek minden rögét a honszeretet és a Rákócziért rajongó lelkesedés örömkönye áztatta.

Rákóczi hazajövetelével a nemzeti érzés nagy tengere vetett hullámokat. Megtalálta a magyar önmagát. Megtalálta és megbecsülte. És hogy ez a nemzet hazatérő fejdelmét úgy tudta fogadni, az záloga és biztosítéka egy szebb jövőnek.

Rákóczi és Kossuth immár egy földben fekszenek. Haló poraikat átöleli a

Almanach 1907-re.*

— Előszó. —

Irta: Mikszáth Kálmán.

A több író csak mesél az Almanachban, de nekem még azonfelül sírnom is kell az Előszavakban, — arra vagyok odaállítva. Amint-hogy variálom is már közel két évtizede azt az egy témát, hogy veszélyben az irodalom, hogy a közönség közömbös, hogy a kormány rossz és hogy nem fogynak az elbeszélő művek. Tréfiás mártásban vagy komolyan, de évről-évre az körülbelül a refrain, hogy nem fogynak.

Uj aera lévén, az idén is panaszszal kezdem ugyan, de megfordítom a jalkiáltást:

— Borzasztóan fogynak az elbeszélő művek!

Huh! Hogy riadnak fel erre a szóra Singer-Wolfnerék és hogyan kiáltanak fel: „Hol? Mit beszél az ur? Hát meg van bolondulva?“

Messzebb látó emberek azonban eltalálni vélik a csendálatos fordulat okát. No persze. Hi-

* Almanach az 1907. évre. Szerkesztő: Mikszáth Kálmán. Egyetemes Regénytár, XXIII. évfolyam 4—5. kötete. Singer és Wolfner kiadása. Ára díszkötésben 2 korona.

szen világos. A tulipán csinálja. Nemzeti fogadalom. Nem vesznek idegen portékát, tehát német, francia regényt sem, fogyasztják a magyar elbeszélőket.

Sajnos, nem így áll a dolog, hanem az mégis tény, hogy az elbeszélő művek veszedelmesen fogynak. Vagy is inkább a mesék — mert nagy meddőség állott be ezekben. Az emberi agyvelő mindent könnyebben termel, mint bajdanta, csak épen meséket nehezebben. A XX ik század a számoké. Már a XIX-ik is az volt. A nevelés és az élet számokkal tömi meg már fejlődő korában az ember agyvelejét s ezek, mint a zab a föld termő erejét, épen azokat a nedveket szárítják ki, melyek a meseköltéshez szükségesek.

Mesékben pedig nagy a kereslet. A civilizált városi embernek immár életszükségei közé tartozik reggel egy új krágló és este egy új szindarab. Az új szindarabhoz ismét majdnem elengedhetetlen kellék az új mese. De honnan vegyen a világ annyi mesét? A színműírók vagy szingyártók (mert ez utóbbi mesterségen van a legtöbb) természetesen nem bírnak annyi sjelet kigondolni és mivel az ő fejük is zug az arithmetikától, ismerik azt a kivonási szám-

műveletet, hogy ha a nyolc nincs meg a hatban, „veszek hozzá kölcsön.“ (Hej, de nem jó volt ezt a magyaroknak így tanítani.)

Nos tehát, kölcsön vesz mesét valamely elbeszélő műből; regényt vagy novellát átcsinál szindarabnak. Rendesen jó művet választ (annyi esze van), minélfogva rendesen rossz színművet ír belőle. Mert a jó regényből minden valószínűség szerint rossz színmű kerekedik. Ejh, ugyan mi haszna van ebből az irodalomnak?

Gyakran vetem fel ezt a kérdést a színműíróknak, de mert most majd minden fiskális színműíró, roppant értenek a disputához és kis hja, hogy ki nem fordítanak az igazságból.

— Megfordítom a kérdést — disputál a színműíró — ön mondja meg, mi kára van belőle az irodalomnak?

Én: Ejnye, hát nem kár az, hogy például Czobor gróf egy Rubens-festményből kabátot csináltatott magának a Mária Terézia álarcos bájába.

Színműíró: Föltéve, de meg nem engedve, hogy az eset megtörtént, semmikép sem analogia. Ott a festményt előbb szét kellett szabni,

haza földje. De nagy szellemük körülleg bennünket s a belőlük kisugárzó fény századok szenvedését világítja meg és századokra világít előre. A Rákóczi, Thököly és Zrínyi nevek ezután még közelebb lesznek lelkünkhöz. Évről-évre elzarándokolhatunk hozzájuk és miként a szentek a kereszténységnek, úgy lesznek ők a magyarság szentté avatott hősei.

Bensőséggel, a megtért bujdosók iránti rajongó szeretettel ünnepeljünk Aradváros megkésztett ünnepén. Aldozunk a pro patria és libertate bajnokai emlékezetének, azzal az örökkön égő, kiolthatlan hőszerelemmel, amely a kassai dom és a kézmárki vár kriptaiból a nemzet felé árad.

Kossuth a szabad hajózásról.

Tengeri vita a t. Házban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 9.

Az a csöpp érdeklődés, amely az ipartörvény tárgyalását kísérte, teljesen eloszlott. A szabad hajózásnak már alig jutott belőle, noha maga Kossuth Ferenc vezeti be a vitát. — Szabad hajózás... szabad-hajózás! — dörmögik a kurucok — még az öregapám se látott tengert!

De azért nem kell azt hinni, hogy nem akad majd szónok a törvénytervezetthez. Szubvenciokról, szállításokról, kedvezményekről van szó a javaslatban és ehhez szívesen szólnak hozzá még azok is, akik talán még hajót se láttak soha életükben.

— Nem lehet milliókat csak úgy mirnikszdírniksz az Adriába dobni! — mondja az egyik a másiknak.

Hát bizony nem lehet. És éppen ezért úgy bujnak elő a szónokok, mint eső után a gomba. A szárazföldi patkányok egyre-másra dobálóznak az ilyen szavakkal:

— Vitorla... Hajórakomány... Szabad kikötő... Tengeri mértőföld... Huszonkét-csomós sebesség...

Persze, nagy respektussal veszik körül őket. Felóra múlva pedig már ők is elhízik, hogy életük javát a „zugó óceánok tarajos hullámain” éllették.

A tengeri vitát azonban megelőzte egy

érdekes napirend előtti felszólalás. *Hammersberg* László főolvasza a *Pester Lloyd* mai számából a hollandi vasutigazgatóság botrányos átiratát. Erről, valamint *Kossuth* Ferenc válszáról lapunk más helyén számolunk be.

Az ülés lefolyása a következő volt:

(Bejelentések.)

Justh Gyula elnöki előterjesztése után Babó Minály előadó jelenti, hogy a bizottság elrendelte a vizsgálatot *Brediceanu* Koriolán mandátuma ellen. A vizsgálattal megbízott *Horváth* Gyula leteszi az esküt.

Következik az iparfejlesztési törvényjavaslat harmadszori olvasása. A Ház elfogadja a törvényjavaslatot. (Zajos taps. Éljen Kossuth!)

Következik a szabad tengeri hajózásról szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása.

(Kossuth a hajózásról.)

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter: Az eddigi szokástól eltérőleg, a vitát minden törvényjavaslatátál ő vezeti be. Ennel a javaslatnál, sajnos, elfoglaltsága miatt elmulasztotta tegnap az erre való alkalmat s Zanella t. képviselő ur nagyszabású beszéddel megelőzte felvilágosításait. Ez a javaslat egyike azon eszközöknek, melyekkel a Magyarország közigazgatási önállóságát akarjuk megteremteni. (Helyeslés.) Csakis úgy biztosíthatjuk Ausztriától való gazdasági függetlenségünket, ha nemcsak a bevezetési csökkenésére, hanem kivételül emelésére is gondot fordítunk. (Helyeslés.) A részletekről majd Sztérényi államtitkár fog a Háznak felvilágosításokkal szolgálni. A szabad hajózást a kereskedelem pionirszolgálatának tekintni, ezzel hódította meg Anglia Indiát s adja az Isten, hogy mi is meghódítsunk egy Indiát. (Nagy zaj.)

Farkasházy Zsigmond: Magyarországot hódítsuk meg! (Zaj. Ugy van!)

Kossuth Ferenc: Két érdekről lehet itt szó. Az egyik a meglevő hajóstársaságoké, a másik Flume érdeke. Fluménak kétségtelenül nagy érdeke, hogy hajóink legalább egyszer érintsék kikötőjét s ehhez képest a hajóstársaságok érdeke elenyésző. Ajánlja a javaslatot elfogadásra. (Éljenzés és taps.)

Kelemen S. mu: A tengeri ipar van olyan fontos, mint a szárazföldi ipar s éppen olyan mértékű támogatást igényel. Polemizál Zanellával. Minden hajó, amely segélyezésében részesül, kell, hogy legalább évenként egyszer fekeresse a hazai kikötőt. A javaslatot általánosságban elfogadják. (Helyeslés.)

(Sztérényi beszéde.)

Sztérényi József kereskedelmi államtitkár: Polemizál Zanellával s kijelenti, hogy tegnapi beszédében felhozott adatai helytelenek. A múlt óta a javaslatot előterjesztették, a kereskedelmi miniszterhez már öt nagy modern hajó (har-

mincszer tonna tartalommal) építésére érkezett ajánlat. Sőt éppen egy flumel szabadhajós társaság tett a kormánynak ajánlatot, hogy új hajókat építtet, hogy az indiai járatokat ellássa. Ha a Lloyd-társulattal való megállapodás meg is fog szünni, a kormány mindenesetre ismerni fogja kötelességét és a magyar érdekek nem fognak csorbát szenvedni. A szőnyegen levő törvényjavaslat egyik csekély részlete annak a nagy közigazgatási programnak, melyet a kereskedelmi miniszter feltétlenül végrehajt. (Éljenzés.) Adatokkal, részletesen igazolja a törvényjavaslat szükségességét, rámutat arra, hogy még a kis Románia is milliókat áldoz a tengeri hajózásra s az egész világgal szerződéseket köt. Ajánlja a javaslatot elfogadásra. (Helyeslés.)

(Cimer és lobogó.)

Szünet után Batthyány Tivadar gróf: Nem szándékozik a törvényjavaslat minden egyes részletére kiterjeszkedni. Mindenekelőtt az 5. szakaszban lefektetett elvekre akar reflektálni. Nem tudja megérteni, Zanella miért kéri azt, hogy a kormány ne csak azt a szabadhajózást támogassa, mely a hazai kereskedelmet közvetlenül fejleszti, hanem külföldi mintákra, általában támogassa a szabad hajózást. Az tény, hogy minden független államnak az a törekvése legyen, hogy mentől több hajó járjon, mely lobogóját viseli, mely közigazgatását és kereskedelmét emeli. Százszor is fontosabb ez nálunk, ahol bizony még ma is vannak jogos kívánságok a magyar cimer és a magyar lobogó alkalmazása tekintetében. O, aki többet járt tengeren, mint Fiumétől Abbáziáig és vissza, mondhatja, hogy ezek nem érzelmi momentumok, hanem elsőrangú állami érdekek. (Helyeslés.)

Beszéde végén szól a kereskedelmi tengerészeti fejlesztésének szükségességéről. A fejlesztést annál szükségesebbnek tartja, mert mihamarabb vissza fogják csatolni Dalmáciát Szent István országához.

Nagy Ferenc a hajóépítés segélyezését és a hajójáratokat főtartandónak véli, de olyan ajándékokat, amelyekből a magyar kereskedelemnek semmi haszna, nem adhatunk a hajóstársaságoknak. Miért adjunk segélyt olyan hajóknak, amely 15 évig sem lát magyar kikötőt? A szubvenció nem ajándék, hanem szolgáltatást várunk érte.

(Magyar-horvát királyság.)

Popovics Dusan horvát, majd magyar és végül ismét horvát nyelven kifogásolja, hogy a törvényjavaslat mindig csak magyar királyságot említ. Helyesebb volna magyar horvát királyságot szerepeltetni. Mivel nagy bizalma van a kereskedelmi miniszter iránt, a javaslatot általánosságban elfogadja.

A Ház ezután megszavazta a javaslatot és ezzel az ülés két órakor véget ért.

mig itt épségesen megmarad a regény is, a színmű is.

Én: Köszönöm szépen. Ha valaki az ön feleségét elszerezte, az ennek dacára is, önek megmarad és mégis kifogást tenne ellene.

Színműíró: Az más.

Én: Ugyanaz. Illúzió dolga. De nincs-e minden költői mű épen az illúziókeltésre számítva? Egy jó regénybe annyira beleéli magát az olvasó, hogy az, amit a költő ott alkotott, lehetetlen érzett és látott, lemásolódik az olvasó kedélyvilágába. S szinte bántó, mikor mindez áttudomlva, kitérve vagy megcsonkítva, szóval szép formáiból kivetkőzve jelenik meg előtte a színpadon. Hát mindez csak „csinálmány”, hát mindez nem volt igaz? Az illúzió eláll, mint a pára, a bűbajos mese összeomlik, két összekevert különböző festékből egyik szín se marad meg, hanem egy harmadik áll elő. Engedje meg uram, de egy szép regény, amelyet egykor gyönyörrel olvastunk, megér annyit legalább, mint egy szép emlék. Minek azt összeontani?

Színműíró: Hát ha előbb lájja valaki a színdarabot és azután olvassa az elbeszélést?

Én: Azon kezdem, hogy már azután nem olvassa el. Ám ha tenné, akkor is az elbeszélő

mu valija kárat, mert a meseje már keppott az illető szemében.

Színműíró: De vegyük kérem azt az esetet, amikor a színmű népszerűsíti a regényt, amikor nagyobb szenzációt okoz, mint régibb alakjában.

Én: Ostobaság. Hiszen a Rubens festménye is bizonyára nagyobb szenzációt okozott mint kabát, azon a bizonyos estélyen, mint ahogy okozott volna, ha Czobor a képtárában hagyja lógni: és alkalmasint sohase emlegették Rubenszt sürűbben a bécsi Burgban, mint amaz este, de mi szüksége volt erre Rubensnek?

Ilyenformán disputálgattunk rég ideje, de hasztalan. Őz is győzik szóval és argumentummal s azozafélül a végzet eláríthatatlan. Küzdeni nem lehet, csak konstatálni. A színdarabok főfalcak minden mesét, amelyeken egy kis hus van. A mi sorsunk meg van pecsételve. Lassan jött, de biztosan közeleg az óra, mikor az utolsó féka is süttőfalba kerül.

Régekte csak az opera komponisták vették Csáky szalmának a szöveget. De ők leginkább a legendákra és ósmondákra utaztak — míg tartott bennök. A bohókás operetteirök a mitológiából csipagettek, az isteneket teték tőkre, míg végre elfogytak az istenek és a mi novelláinkra került a sor. Saját tégláik-

doi csak a zenei nekuni darabok hol dolgoztak. De hát az ő tégláik is elfogytak egy nap. S az utóbbi évtizedekben már nagy volt a mesekereslet, a francia színműírók azt találták ki, hogy a saját prózai munkáikat dolgozzák fel színművekké. (A mi falkálsaink nem gondolhatnak Ilyesmire.) No ez meg eléggé szemérmes, tisztos köcső volt. Mi rossz van abban, ha a kopaszodó asszony a saját fiatalkori hajából csinál később kontyot. Nem lehetett őket emiatt megszólítani. Sőt divat lett a kontinensen s még a meseközös Jókai is covellából csinálta a „Dalmát” és egy bájos regényéből az „Aranyembert”. Nem azért mondom, mintha kicsinyíteni akarnám. Hiszen Saturnus is főfalta a gyermeket, mégis Isten maradt.

No de ez eddig mind istenes volt abhoz a heves vadászathoz képest, mely a legutóbbi időkben indult meg az elbeszélő művek anyaga után. Az enyém-tied koriátai ledőltek. Hajrá, szabad a vásár. Azelőtt is volt a mesebeil feketeposztóval bevont városokban egy-egy sárkány, mely szűzlányokat evett, most egyre épülnek a színházak és a meséket eszik. S maholnap úgy állunk mi elbeszélő írők, hogy már nem a közönségnek komponálunk, hanem a színműgyártóknak. Ha valami jót írunk, a közönség azt mondhatja: „Majd megnézem da-

Nagy Sándor beszéde.

A közszállítások és a munkabérek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

A képviselőház tegnapi ülésén a hazalipar fejlesztéséről szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása során nagy figyelmet keltett Nagy Sándor dr.-nak, a nagylaki kerület országgyűlési képviselőjének beszéde, a melynek gerince az volt, hogy az állam a közszállításoknál befolyást gyakoroljon a munkabérekre. A beszédnek — a melyről távirati tudósítás nyomán tegnap már megemlékeztünk — a következő érdekes részleteit adjuk:

Nagy Sándor: Kétségtelen, hogy a közszállítási kérdésnek helyes megoldása nemcsak közgazdasági, hanem a szó szoros értelmében szociális kérdés és érdek is, mert hiszen ennek a keretében oldandó meg az a kérdés, hogy a közszállítás hasznára legyen annak a hatóság-nak vagy erkölcsi testületnek, mely a közszállításra megbízást ad, hasznára legyen a vállalkozónak, de kielégítse egyszerre mind a vállalkozó által alkalmazott munkásoknak az érdekeit is.

Törvényhozásilag csak egy helyen van, t. ház, a közszállítások kérdése szabályozva, nevezetesen Württembergben, a hol 1904. április 1-én lépett életbe a közszállítási törvény. Angolországban a londoni iskola-közigazgatás már 1904-ben kimondotta és odahatolt, hogy a közszállításokba felveendő az u. n. *fair wages*, vagyis a tisztességes munkabéreknek záradéka: hogy közszállításban csakis olyan vállalkozók vagy szállítók vehetnek részt, a kik kötelezik magukat az illető szakmában szokásos munkabérek befizetésére és egyéb munkafeltételek betartására.

T. ház! Szerencsém van ismerni a miniszter urnak nézetét. A miniszter urnak a nézete, hogy a munkabérek nem állapíthatja meg sem a kormány, sem pedig az az erkölcsi testület, a mely a vállalattal valakit megbíz; mert hiszen a különböző konjunkturáktól és konstellációktól függ ez, tehát teljes lehetetlenség előre való megállapításuk, a mi végeredményében az iparnak nem fejlesztésére, hanem tönkretételére vezetne.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter: Ugy van!

Nagy Sándor: Erre nézve bátor vagyok megjegyezni azt, hogy ma már a munkabérek meglehetősen szabályozva vannak. (Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter tagadólag int.) Nevezetesen a sztrájak mindenkor úgy vég-

rab korában, ha nem jót írtunk, akkor nem mond semmit. Hiszen igaz, hogy így is érvényesülhetünk, de csak közvetve, úgy mint az orosz humorista (gondolom Csehov) Makaroviev Konstantin nevű hivatalnok, akit a krokodilus nyelt el és annak a gyomrában élt tovább, onnan beszélgetett ki, amennyire a krokodilus engedte.

Tudom, hogy nem volt érdemes mindezt megírni (de hát mi érdemes megírni?) Azt is tudom, hogy nem lehet segíteni. Én hát nem is nagyon töröm magamat tovább. Hisz csak egy kis irigység az egész, enyelegni, csipkedni akartam a színművelőinkkel, akik vígan dolgoznak, mint a szorgalom és gyűjtés mintaképe, a méhek. Jól teszik, igazuk van. A méhek előtt nyitva a világ. Mért kerdezzék, hogy melyik virág kité? Bizony nem haragszunk, de hogy haragszunk, hanem azért mégis so kért nem adnám, ha meg merném nekik mondani:

Hiszen szíjjatok fel amit a rétek, az erdők és a kertek virágából lehet, de ne gyűjtsetek a mézes bődönökből. Mert azzal nem lesz több méz a háztartásban, csak több sonkoly.

zódnek, hogy egy kollektív megállapodás, egy egyezmény jön létre a munkaadó és a munkások között, a mely kollektív meg egyezéseken fixirozva vannak a munkabérek. Nem állanak tehát teljesen tanácstalanul, t. ház, a tekintetben, hogy valamely szakmában mi a munkabér. Mert vagy megvan ez a kollektív meg egyezés, vagy ha nincs meg, akkor a munkások vezetői hivatalnak és intézetnek, szakszervezeteknek, a kereskedelmi és iparkamaráknak meghatalmítása útján állapíthatók meg. Tűnjük, hogy jelentéseikben az országos iparfelügyelők is sokszor kiterjeszkednek a munkabérek állapítására.

Tehát, t. ház, nézetem szerint nem volna olyan bosszorkányság megállapítani a munkabéreket. De ha ezt tapasztaljuk, hogy Poroszországban éppen 1905. december havában bocsátott ki a miniszter egy olyan rendeletet, a melyben a közszállítások alapfeltételül tüzte ki azt, hogy a munkabérek meg legyenek állapítva és a vállalkozó és a szállító azok fizetésére magát kötelezze, ha azt látjuk, hogy a német birodalmi tanácsban nemcsak a szocialista párt, hanem még a centrumpárt is, annak egyik tagja: Grödl képviselő indítványt nyújtott be, a mely szerint a közszállításból kizárassék az a vállalkozó vagy szállító, a ki magát a szokásos munkabérek fizetésére és a munkafeltételek betartására nem kötelezi, — akkor, t. ház, nem tartom olyan nagy bosszorkányságnak, hogy mi is foglalkozunk azzal az eszmével, hogy a közszállításokat ne hagyjuk diskrecionárius jogává lenni mindenféle hatóságnak. (Helyeslés.) Mert hiszen, ha bizalommal vagyok is a kormány iránt, mégis itt nemcsak olyan vállalatokról van szó, amelyekre az állami hatalom fog megbízást adni, hanem olyan vállalatokról, amelyekre megbízást ad egy váro, egy törvényhatóság, egy község, amely község vezetőségének talán sokszor nincs is meg az az intelligenciája, hogy meg tudja választani azt, hogy a közszállításra melyik a legmáltóbb. S ha a külföldön nagy súlyt helyeznek a közszállítás intézményének helyes megállapítására, ha ványozottan kellene Magyarországon ez intézményt helyesen szervezni.

Köztudomású, hogy Magyarországon a közszállítást, mint nagyon sok közgazdasági dolgot, a régi rendszer a korrupció egyik tényezőjévé avatta. Köztudomású, nagyon sokszor megese, hogy a közszállításokban való részesítésnél a politikai pártállás irányadó. (Ugy van!) Tudjuk, hogy Magyarországon az úgynevezett generális vállalkozóknak a tömege létezik; itt nem spekuláltak szakma szerint a vállalatokat és vállalkozókat, hanem az az ember, aki a rendszer leg-rövidebb útja volt, szállított bakancsokat, de ugyanakkor kórházi élelmezési cikkek is. (Ugy van!) Ez a rendszer természetesen tönkre teszi a képesített iparosságot. Az ilyen generális vállalkozó, akinek a kezében mindenféle vállalat összpontosul, visszaél a marchandage zsal, vagy, amint mondani szokták, a partiführerséggel, mert alvállalkozásba adja annak a szegény iparosnak a teljesítést, amelyhez ő maga nem ért, megnyuzza azt a kisiparost, aki csak egy vagy két százalékot kapja a haszonnak, míg ő, a nagyvállalkozó, aki szaktudásban semmivel sem járul hozzá a vállalat utilitásához, zsebre vágja a nagy hasznot, csak azért, mert nagy tőkéje, vagy jobban mondva, legtöbbször nagy befolyása van.

Az előttem szólott t. képviselőtársam fel-említette a kauciók kiadásának kérdését. E tekintetben bátor vagyok a t. miniszter ur figyelmét felhívni arra, hogy van egy, sőt talán több miniszteri rendelet, amint tudni méltóztatik, amelyek szerint a munka beadása, a számlák elintézése és a leszámolás megejtése után a kaució azonnal kiadandó, azonban méltóztatik tudni azt is, hogy ezen rendeletet a miniszteriumban nem respektálják.

Szterényi József államtitkár: Miért?

Nagy Sándor: Azért, mert rendkívül hosszú utánjárásba kerül a dolog és nagyon sok panasz merül fel a vállalkozók részéről, hogy ennyi meg ennyi ezer koronájuk van az állampénztárban, de képtelenek megkapni, a minek következtében képtelenek újabb vállalatokba bocsátkozni, tisztán bürokratikus akadékoskodások folytán. Nem tulajdonítom ezeket a bajokat az államtitkár urnak; meg vagyok győződve, hogy az ő államtitkársága alatt ez

ne fog megtörténni, de tény az, hogy a múltban nagyon sok panasz merült fel a tekintetben, hogy a kauciókat, dacára annak, hogy a kauciók kiadásának jogi időpontja és alkalmi elérkezett és azokat az államtitkár kiadni volna köteles, mégis bentartják. E mellett baj az is, hogy nenezen ejtik meg a számlák felülvizsgálatát és elintézését; ez az eljárás nagyon hosszadalmas és nagyon sok időt vesz igénybe, még ha be is fejezték már a munka, míg az állampénztár — hacsak valami különös sürgősségi eset az államra nézve fenn nem forog — azt a munkálatot honorálja. Pedig nemcsak azt kell nézni, hogy az államra nézve forog-e fenn sürgősségi eset; a vállalkozóra nézve mindig forog a sürgősség esete, míhelyt vállalatát befejezte és munkáját teljesítette.

Szterényi József államtitkár: Meg is kapja soronkívül!

Nagy Sándor: Én, t. ház, semmiféle módosítást nem ajánlok és a szakaszt változatlanul elfogdom, azonban bátor vagyok ismételtén a t. kereskedelemügyi miniszter urnak és a t. kormányznak kegyes figyelmébe ajánlani szokot a panaszokat, amelyekkel a magyar iparosság és a képesített kisiparosok érdekében az imént foglalkoztam. (Énnek helyeslés a bal- és szélsőbaloldalán.)

A beszédre úgy Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, mint Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár azonnal reflektáltak és behatóan foglalkoztak azokkal az eszmékkel és panaszokkal, amelyekre Nagy Sándor beszédében fölhozott.

Jengeri világ Aradon.

Kérdés:

Ha a tengeri hal elárúsítása tovább tart, mi lesz a jövő nyáron az aradi újságok szenzációja?

Felelet:

„A flumel cápa Aradon.”

A huszárkaszárnya titkaiból.

A tiszték nyilatkozatai.

Ezredparancs a brutalitások ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Az aradi cs. és kir. 12. huszárezred néhány közembere világot vetett azokra a durvaságokra, amelylyel az ezred több altiszteje a legénységet kintozza. Egy héten belül kétszer esett meg, hogy elkeseredett legények az aradi rendőrséghez menekültek s ott elpanaszolták a brutalitásokat, amelyekben részük van.

A szolgálati szabályzat, a hadügyminiszternek, s a hadtestparancsnokok ismételtén kibocsátott rendelettel szigorúan tiltják a katonák bántalmazását. Ennek ellenére, úgy látszik a pécskai-utí huszárlaktányában az altisztek vasvillával, meg egyébbeli igyekeznek a huszárokba a fejeimet beléoltani.

Az ismételt panaszok arra mutattak, hogy itt nem szórványos esetekről van szó, hanem, úgy látszik, a kellő ellenőrzés hiányában kifejlődött *rendszerrel*, melynek idejében elejét kell venni. Erre való tekintettel az Aradi Közlöny egyik munkatársa fölkereste a huszárezred több tisztjét, hogy kikérje véleményüket a napirenden levő bántalmazások dolgában. A tiszték nyilatkozatait alább közöljük, de nevük elhallgatásával, mert katonatiszteknek újságközleményt tudvalevőleg csak hadtestparancsnoki engedéllyel szabad közzétenni.

Első helyen Worafka Tivadar lovag huszárezredesnek, az ezred parancsnokának igen érdekes nyilatkozatát közöljük, amelyet egy fültanúól hallottunk. Worafka, aki szolgálati ügyben elutazott, röviddel Aradra jövetele után Tallián András ezredessel, az aradi honvédhú

száraztály volt parancsnokával a katonai bánásmódról beszélgetvén, kijelentette, hogy semmi szín alatt nem tűri a tettegeskedést, vagy pláne a legénység bántalmazását.

— Különbséget kívánok tenni — mondotta Worafka — az emberrel és az állattal szemben követett bánásmódban. *A lovat megütöm, de az embert soha és nem is engedem meg, hogy megüssék. Nem szabad az embert az állathoz lealacsonyítani.*

Sajnos, az ezredparancsnok e nyilatkozatával ellentétben állanak azok a tények, amelyeket a huszárok az aradi rendőrségnél elpanaszoltak.

Az ezrednek egy magasállású tisztje a következőket mondta tudósítónknak:

— Visszaélések voltak vannak mindenütt, elkövetik a megyei pénztárnokok épügy, mint a huszártisztek. Mondhatom azonban, hogy nálunk a legnagyobb szigorúsággal járnak el az ilyen altszettekkel szemben: *rögtön megindítják ellenük a hadbíróági eljárást. A szabályzat tiltja, rendelkezések tiltják, mi ostromozzuk és megtoroljuk a bántalmazásokat, de ennél többet nem tehetünk. Persze, állítólagosítani sem szabad és két-három esetről rendszerre következtetni.*

Kimerítőbb egy másik tisztnek a nyilatkozata, akinek állásánál fogva tudomása van minden intézkedésről, amelyet a kegyetlenkedések ellen tesznek. Ez a tiszt elmondotta, hogy mihielyt az ezredparancsnokság a legcsekélyebb tettegességről értesül, jegyzőkönyvet vesznek fel, amelyivel együtt a bántalmazó altszettet is *átküldik a várban levő hadbíróághoz.* Itt vizsgálati fogságba helyezik és a főnálló szigorú szabályok alapján *több havi fogságra ítélik.* Hasonló hadbíróági eljárás indul meg a tiszt ellen is, ha bántalmazásra ragadtatná magát. Az ő büntetése is ilyenkor *3-4 havi fogság.*

Az utóbbi napokban előfordult esetek különben arra készítették az ezredparancsnokságot, hogy kivételes intézkedést léptessen életbe. A parancsnokság elrendelte, hogy bárki, akinek rossz bánásmód ellen panasa van, *a szolgálati út mellőzésével közvetlenül az ezredparancsnokhoz vagy a segédtitkárhoz fordulhat panaszával, amelyet rögtön jegyzőkönyvbe foglalnak, hogy a megtorlás iránti eljárást megindíthassak.*

Igy aztán remélhető, — fejezte be ez a tiszt nyilatkozatát — hogy egyszersmindkorra véget vetünk a bántalmazásoknak és a legénységnek nem lesz többé oka panaszra.

TÁVIRATOK

Podbielski lemondása.

Berlin, nov 9. A „Lokalanzeiger“ jelentése szerint Podbielski földművelésügyi miniszter kedvezőtlen egészségi állapotára való tekintettel újból felmentését kérte. Előzetes családjára unszolására tette meg, mert köszvényéhez még súlyos epikómbántalmak járultak. Podbielski Dalmán nevű birtokán üdül és ott várja lemondási kérvényének formális elintézését.

Károly király Rómában.

Róma, november 9. Fleva román követ kijelenti, hogy Károly király római látogatására vonatkozó hírek alaptalannak.

Roosevelt a Panama szorosnál.

Washington, november 9. Roosevelt elnök nejevel a Louisiana hadihajón utazik a Panama-szoroshoz. A hadihajót két cirkáló kíséri. Roosevelt elnök és neje vendégei lesznek Amador elnöknek. A látogatásnak megánjellege van.

A baccarat.

*

A holttest beszél.

Arad, november 9

Egy tekintélyes fővárosi polgár főbelötte magát és akik ismerik, azt beszélnek, hogy a szerencsétlen ember annak a népszerű és divatos játéknak az áldozata, melyet a budapesti aranyifjúság előkelő rövidséggel bac-nak nevez. A volt játékos, aki még pár nappal ezelőtt heregi nonchalanciával mondta a kaszinójában a *rien ne va plus* t, most mint borzalmas hullá fekszik a boncoló asztalon — és a bacisták, akik egyébként nagyon vidám és gondtalan fiúk, egy pillanatra megborzongó háttal gusztálják ki a kártyáikat s nyolcast vévén a keztőre, némi ideggörccsel gondolnak arra, hogy esetleg az ő friss, viruló testükbe is odakerülhet még a boncoló doktorok só-pengéje. A szentimentálisak kissé megrándítják az ajkuk szögletét, amikor az újságok komor portját végigolvassák, de a bac-ot végtére is ez a jelentéktelen epizód nem szűn el meg: a viveur-ök — vagy mint az alsóbbrendű mulatók hirdetései zengeni szoktak: die Lebemannen — ezután is összegyülekeznek esténként a klubok kártyaszobáiban, arról álmodozva, hogy végre mégis csak megcsinálják azt a tizenhetes szerleést, melyről az alkonyati ködben — tehát a bac megkezdése előtt — ábrándozni szoktak.

Minden nép életében van egy korszak, melyre az enerváltság és a zűllés bélyegét nyomja rá a történelem: a női erköcstelenség, a perverzítások, a vakmerő és elszánt játszókor, mely végül vagy a megsemmisülésbe, vagy a megújodást vérrel előidéző forradalomba vezet. Nem nézem a dolgokat tulságosan sötét szemmel, de kénytelen vagyok konstatálni, hogy ez a kor, melyet élünk, veszedelmesen hasonlít a világtörténelmi dekadenciák idejéhez. Budapest romlottsága, könnyelműsége, cinizmusa sohase volt megdöbbentőbb, mint mostanában.

Aki ennek a forrongó nagyvárosnak a kullisszái közé néz, meg kell hogy ijedjen e simaság és elegancia alá rejtőző tülekedés láttára, mely éles karmokkal hasít bele a társadalom testébe. Az emberek angolosan öltözködnek, a színházba szmokingban járnak, udvarolnak, tréfálnak, nevetnek, finoman szürcsölik a teát a szönyeges szalonokban; de mindez — valamennyien tudják — csak álarc; a s'makoponyájú öreg urak a játékasztalnál akarják megszerezni a felnőtt leányaik hozományát s a gavallérok, a zsurok és five o'clock-ok hősei majdnem reszkette várják az éjszakát, amikor a kártyaszobák gyönyörű cillárai kigyuladnak...

Napi foglalkozásuk, hivataluk, családi életük, polgári ambíciójuk: minderre csak a pusztító formák kedvéért fordítanak némi időt; életük csak este kezdődik, a színházak bezárása után, mikor a cigánymuzsika a nagy éterekben elhalgat s a filliszterek, az utolsó, kihalni készülő mohikánok rég nyugovóra tértek... A kis és nagy klubokban, kaszinókban, társas-körökben a lakajok udvariasan hámozzák ki ilyenkor téllkabátjukból a törzsvendégeket, akiknek lelkében csak egyetlen, csábító, káprázatos álomkép él: a zöld asztal. A hosszú, pompásan kivilágított, előkelő, zöld asztal, melyen egy éjszakán tízezreket lehet nyerni és mely gyáva öngyilkosokká formál át jámbor családapákat és nagy reményekre jogosító, idegbeteg talentumokat...

Még tíz évvel ezelőtt a bourgeois osztály misztikus félelemmel beszélt a főváros két nagy kaszinójáról, ahol éjjelenként a bac folyik s ahol egy-egy hazardőr az egész évi jövedelmét

elveszti egyetlen éjszaka alatt, — ma nincs olyan füszeres, kisiparos, sőt talán fiakeres se, aki a bac szabályait töviről-hegyire ne ismerne. Mindenki bac-ozik, a szó népszerű és divatos s a könnyű pénzszerezés vágyának veszedelmes bacillusai szinte végleg megőrdték már e romlott nagyváros szervezetét és megmételtyezték a nagyobb vidéki városok társadalmát is.

Kereskedők, akik kötényeket és bluzokat adnak el reggeltől estig, épp úgy ott virrasztanak a zöld asztalnál, mint a mágnások, a földbirtokosok, az ügyvédek s mint azok a gyanus egzisztenciájú kalandorok, akik láthatólag évszám se keresnek meg egyetlen koronát, de egy-egy séance alatt ötszáz és ezer koronát nyugodtan otthagynak a játékasztalnál. Olyan emberek, akik régebben még az Országos Kaszinó portására is bizonyos tisztelettel tekintettek fel, most az üres órákban furfangos pointeur szisztémákat készítenek, vagy pénz után futkosnak, hogy a bankadást is megpróbálhassák, mert „a bankár föltétlenül előnyben van.“

Látszólag nyugodtan, simán, minpen nagyobb izgalom nélkül folyik a „zsó“, az arcok derülnek, a levegőben anekdoták röpködnek, — de a flegmatikus ábrázatok mögött az emberismerő tisztán látja a megdöbbentő vérszomját, az ádáz elszántságot, mely mindenre képes, csak hogy pénzt, minél több pénzt harác oljon össze.

Csunya, éles, kegyetlen karmok rejtőznek a selymes szmokingok alatt s elhaló, összeszorult szívek, melyek egy-egy pillanatra megérik a borzalmas küzködés végső fejleményeit. Van, aki a boncoló asztalra gondol, van, aki a börtönrre, ahol nem lesznek csillárok, angol börtönteulék és komornyikok, — de ezek a képek, szerencsére, hamar eltűnnek, mikor a szerencse egy pillanatra odaszegődik az ember mellé. „Mért kerülnek éppen én a boncolóasztalra, amikor minden barátom és ismerősem játszik?“ — gondolja a megdöbbent pointeur, amíg reszkető ujjával a kártyáit kigusztálja... A klub ragyogó és előkelő, az emberek tréfálnak és anekdotákat mesélnek, a levegő csupa jókedv és életvidámság, — ostobaság hát arra gondolni, hogy egyszer piszkos és undorító sötétség borul ránk...

A baccarat játék behálózta egész Budapestet, — immár nincs kaszinó, ahol ne játszanak s a járvány, mely minden koleránál és pestisnél veszedelmesebb, mindjobban terjed hatalmasodik e könnyelmű városban, ahol a komoly munkát a nagy játékosok lebecsülik, s ahol a híres hazardőrök szinte ragyogó glória veszi körül.

Az emberek fölénken néznek a hősökre, aki a múlt éjjel harmincezer koronát nyert a bac-on, s együttéreznek a szerencsétlennel, aki, mint bankár huszezer koronát leadott. Becsületes nyársopolgárok ott lebzselnek a szövetségi vezérigazgató utaknál, hogy egy ötszázkoronás kölcsönt kijárjanak, sőt apró, tízforintos kölcsönöktől se riadnak vissza, csak hogy éjszaka majd a szerencséjüket kipróbálhassák... Hivatalnokok ádáz dühvel rendelik meg a részletfizetéses remekírókat, hogy a következő félórában negyedárért tudhassanak rajtuk egy antikváriusnál...

A bac, a bac: ez az álom, a reménység, a jövő, a kenyér, ez az első és az utolsó menedék, mely a borzadalmas végtől még megmenthet bennünket... Egy tízes szériés, vagy egy revolverlővés: Budapesten akárhány ember van már, akinek jövője csupán e két eshetőség közt ingadozik...

Egy estilap kírta a Lipótvárosi Kaszinót, egy másik a Józsefvárosi Kört állítja pellen-

gére: ugyan miért választották ki éppen ezt a kettőt? Hát melyik kaszinó mentes még ettől a rémes és borzadalmos nyavalyától? Ezek talán még éppen a szelidabbak közül valók, — tesék csak megkérdezni azokat a játékosokat, akik a hajnai kérdésben a Kossuth Lajos-utca aszfaltján végigtámolyognak...

Az a holttest ott a morgue márványasztalán, az ő véres ajkával rémes és háborzongató jellemrajzát kiáltja bele a világba a csillogó, a bűnös, az éjszakai Budapestnek...

Az éjfél záróra,

vagy:

Hogyan játszották ki a vármegyét?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9

Csanádmegyében tudvalevőleg mulatósak az urak, a megye székhelyén, *Makón* meg éppen szeretik a dárídót. Nagy konsternációt keltett tehát, mikor a vármegye közgyűlése, holmi átirat kapcsán, kimondta, hogy vendéglőnek, korcsmának, kávéháznak éjfél tizenkét órákor be kell zárnia az ajtókat, kitessékelni a vendégeket, abbahagyni a muzsikálást, szóval amulatságot.

Eleintén persze nem nagyon respektálták a rendeletet. Amire jöttek a kisebb, majd fokozatosan nagyobbodó birságumok. Ez végre is kellemetlen volt, mert bármily szívesen mulat a csanádi uri ember, mégse dobálja ki birságokra azt a pénzt, amin jó bort, pezsgőt lehet inni. A makóiak sokáig törték a fejüket, hogyan járhatnak túl a vármegye, no meg a rendőrök eszén is, akik igen lekiismeretesen ellenőrizték a záróra betartását.

Addig gondolkodtak a makóiak, míg tényleg megoldották a csemót — *Nagylakon*. A nagylaki aranyifjuság egyik pompás kedélyű alakja eszelte ki az ártatlan puccsot. Ez a fiatalember, aki polgári foglalkozását tekintve fiskális és földbirtokos, egy este nagy mulatságot rendezett a népkerti vendéglőben, amely éppen a megye határában fekszik. Meg volt hívva erre a vigasságra nemcsak Nagylakról, de a szomszédos városokból is minden éprézláb legény, aki az ötödik liternél még nem esek az asztal alá.

Nagyban folyt a mulatozás, a cigány huzta gyönyörűen, a pincérek meg alig győzték vinni az italt. Pontosan tizenkét órákor beállt a vendéglőbe a rendnek egyik őre és illő tisztelettel megszólalt:

— Kérem az urakat, szíveskedjenek eltávozni. Záróra van.

— Megyünk, megyünk, — mondta a mulatóság rendezője és fölkelte helyéről.

Példáját követték a többiek is, anélkül, hogy tudták volna, mi a legközelebbi programjuk. A fiskális magához hívatta a vendéglőt:

— Az asztalt meg a székeket vitesse ki az embereivel a népkert szélére. Az italokat hagyják rajta.

A cigányoknak pedig edakiáltott:

— Fiuk, gyertek utánam.

A társaság erre megindult, de a fiskális negyvenötven lépésnyire megállt:

— Itt maradunk, — mondta, — ide tegyék az asztalunkat.

A rendőr figyelemmel kísérte a dolgot, de egyelőre nem avatkozott bele. A pincérek a kert szélére állították az asztalt, a társaság elhelyezkedett, összecsendültek a poharak, ráhuzott a cigánybanda, a jókedv majd fölvetette a szabad ég alatt tanyázó fiatalokat.

És a rendőr megnyúlt képpel ballagott odébb, mert ahol az urak ültek, az már — To-

rontálmegye volt. Itt pedig nem parancsol a csanádi rendőr. Világos hajnalig folyt a dárídó a torontáli győpőn, amelyet közlegelő címen használ az ottani állatvilág.

Igy játszották ki a jókedvű nagylaki urak a vármegyét.

Polónyi álma.

— A Nagy Emil emléktábla nyomán. —

A hozzám forduló feleket:

8—9-ig mint ügyvéd,
9—10-ig mint országgyűlési képviselő,
10—12-ig mint igazságügyminiszter,
12—1-ig mint a Norddeutscher Lloyd megbízottja,
2—3-ig mint fővárosi törvényhatósági tag,
3—4-ig mint a Sas-kör vezére fogadom.

Éjjel ugyanigy, de dupla áron.

Hogy tanulnak a színészek?

Intimitások a mesterekről és a primadonnákról

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9

Párisban nagy a színházi élet; de nem nagy a színházi kutsuz. Londonban a színészt csak a színházról ismerik Berlinben csak az igazi színházi szenzációk iránt érdeklődnek. Minálunk a színész mindenképpen érdekli a közönséget. Akkor is, amikor játszik, akkor is, amikor elvonul a reflektor világosságából. Így például nem érdekelt az, hogy hogyan tanulják szerepeiket művészeink?

Mindegyik más módon tanul.

Van egy pár külföldi példám. *Zaccanti* láttam szerepet tanulni Velencében, a Garibaldi szobra előtt járt fel alá és olvasta az új darabot. Mert ő az egész darabot megtanulta, nemcsak a maga szerepét.

A párisi színészek közül: *Simon Girard* asszony úgy tanul, hogy a zongorájára ülteti a kis ölejét és annak énekel, deklamál. *Fugère* a szalonjának apró csecsebecséivel játszik tanulás közben: *Félix Galipaux* csak fürdés közben, a kádban ülve tanul; *Félix Huquet* a legmélyebb negligésben: hálóingben, papucsban; *Dranem* az ágyban fekvő; *Brasseur* elegánsan kiöltözve; *Rgnier* asszony ostálytoáletben; az öreg *Coquelin* csak színházi keztyűben tud tanulni, míg *Antoine*, az Odeon igazgatója, szerepelt a fonografa mondotta be és úgy korrepetált, hogy meghallgatta megint a fonográfot.

A mi színészeink közül: *Ujházi* mester csak éjfél után tud tanulni. Miután hazatért a vacsoráról: jókedvűen és frissen lát neki a munkának. *Márkus Emiliának* partner kell a tanuláshoz és ez a partner: a férje. *Fedák Sári* se tud egyedül tanulni és vagy egy barátjának, vagy a komornájának ott kell lennie, amikor új szerepét átveszi. *Pálmay* látta a tükör előtt tanul. *Delli Emma* a gyerekeiben veszi át a szerepét. *Varsányi Irén* gondosan elzárkózik, amikor tanulnia kell. *Császár Imre* partnerrel tanul, a feleségével: *Alszeghy* Irmával. *Beregi* osztár fel-alá fut a szobájában és úgy memorizál.

Ime elég érdekes példa. Uto'sónak hagytam a legaktuálisabbat: *Küry Klára* most nagy szerepre készül; olyan szerepre, amilyent még sohasem játszott. A jövő héten fellép a Király Színház új daljátékában, a *Bakonyi Károly és Kacsóh Pongrác „Rákóczi”-jában*. *Küry Klára* így tanul: fehér babos kék ruhácska van rajta; a feje menyecskésen bekötve, az ujjal felgyűrve — mintha főzne. Most a *Rákóczi* kis szerelmest: *Rentheim Magdalénát* tanulja. Így beszél a szerepéről:

— Gyönyörű a darab és gyönyörű a szerepem! Nem olyan, amelyet réffel lehetne mérni: kicsiny, de rendkívül poetikus, szép. Aztán, tudja: először fogok meghalni a színpadon. Mennyi fejtörést okoz ez nekem. Hogy haljak meg? Láttam Sarah Bernhardt híres meghalásait; láttam Dusset meghalni; láttam Márkus Emmát... de az ő haláluk nem illik sehogy ide. *Rentheim Magdalénának* meghasad a szíve reménytelen szerelmében!...

Tárgyalnak a „vívományokról.”

Schönaich és Jekelfalussy tanácskozása.

Az új katonai büntetőtörvény.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9

A közös hadügyminiszternek és a magyar kormánynak multkori tárgyalásai ma Bécsben folytatódtak. *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszter ma hosszasan tanácskozott *Schönaich* hadügyminiszterrel a függőben levő katonai kérdésekről, valamint a kilences bizottság által kidolgozott programnak közeli megvalósításáról.

A tárgyalások részletes eredményét még nem tették közzé; de félhivatalosan már annyit közöltek, hogy a katonai kérdéseknek mi módon való elintézésére megállapodásra jutottak. A megállapodásnak azonban valószínűleg nagy ára van, amelyet az országnak a pénz- és véráldozatokkal kell megfizetni.

Jekelfalussy bécsi utjáról az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Bécs, november 9. A király a mai általános kihallgatások során fogadta *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi minisztert, aki azért jelent meg, hogy táborszernagygyá történt kinevezését megköszönje. A miniszter a kihallgatás után meglátogatta *Schönaich* báró közös hadügyminisztert, akivel hosszasan tanácskozott. A miniszter délután visszautazott Budapestre.

Bécs, nov. 9. Jekelfalussy tanácskozása a hadügyminiszterrel több mint egy órahosszat tartott. A tanácskozáson szóba kerültek a katonai kérdések s a beszélgetés egyik főtárgya az volt, hogy a *Kilences bizottság programjának* még végre nem hajtott pontjaiban foglalt kérdések megoldása minő sorrendben és minő tényezők bevonásával történjék?

A kérdések között vannak olyanok, amelyekhez az uralkodónak mint legfőbb hadurnak rendelete elegendő, más kérdések azonban a törvényhozás feladatai közé tartoznak. Ezek tehát a korona és a parlament együttműködését teszik szükségessé. A hadügyminiszter Jekelfalussyval megállapodott arra nézve, hogy az utóbbi kérdéseket minő módon intézzék el.

Budapest, nov. 9. A hadügyminiszterium és a magyar kormány az új katonai büntetőtörvénykönyvre vonatkozó tárgyalásokat, amelyek a hadügyminiszteri válság idejében szüneteltek, ma újból felvették. Ugy látszik azonban, hogy még nagy nehézségeket kell legyőzni.

Eddig azt hitték, hogy a *nyelvkérdés* lesz az egyedüli, amely a reform keresztülvitelét megnehezíti, ez a föltevés azonban valótlannak bizonyul. Elvileg a nyelvkérdést mindenestre megoldották, amennyiben annak idején *Apponyi Albert* gróf ezen kérdést illetően a képviselőházban előterjesztést tett, amelyet az akkori miniszterelnök, *Khuen-Héderváry* gróf a korona jóváhagyásával el is fogadott és amely előterjesztést az új komitő pontozatába is felvettek. A *Khuen-Héderváry*hoz intézett 1903.

szeptember 20-án kelt legfelsőbb kéziratban erre a kérdésre vonatkozólag a következő passzus foglaltatik:

„Nem zárkozom el a közös hadsereg körében a királyi hatalomból folyó rendelkezéseknek megvalósítása elől, amelyekre nézve kormányaim az utóbbi időben a törvényhozások előtt nagy nyilatkozatokat tettek.”

Egy ilyen, a szabadalvú párt 1903. október 28-iki értekezletén tett nyilatkozat a kien, ez bizottság programja szerint a következőképp szól:

„A katonai büntető perrendtartás minél előbb az országgyűlés elé terjesztendő. A szóbeliség és nyilvánosság alapuló eljárásnál a magyar nyelvnek érvényesülnie kell. Ennek módját az előterjesztendő törvény lesz hivatalosan megállapítani.”

Ami tehát a nyelvkérdést illeti, nem forog fenn elvi nehézség. Egészen másképp alakul azonban a dolog a gyakorlatban. A magyar kivánságok keresztülvitelét a nyelvkérdésben az akadályozza, hogy nincs elegendő számú hadbíró, akik fontos és felelősségteljes feladataiknak magyarnyelven megfelelhessenek. Erre nézve a magyar igazságügyminiszternek van ugyan propositiója, amely elhárít némely nehézséget, azonban még így sem lehet a kérdést megoldani.

Mind a magyar, mind pedig az osztrák kormány az új katonai büntető perrendtartás súlypontját a nyilvánosságra és a szóbeliségre fektetik és követelik, hogy a javaslatnak általában liberálisabb szelleműnek kell lenni, mint ahogyan azt a hadügyi kormány tervezte. Ezért, bár Schönalcich szabadalvúnak és modern fel fogásúnak tarják a katonai igazságszolgáltatás dolgában, mégis hosszas és beható tárgyalások lesznek szükségesek, míg a katonai büntető reformot megvalósíthatják.

Schönalcich és Jekofalussy mai tanácskozásán természetesen a katonai büntető reformot is megvitatták.

A könnyűvérű asszony.

A világi gyilkosság az esküdtsek előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Érdekes és drámai mozzanatokban gazdag bűnügyet tárgyalt ma az aradi esküdtbíróóság. A vádlott Hermann Béla világi gépész volt, aki Világoson ez év szeptember 17-én virradó éjszakán agyonlőtte Milos Péter közlekedési irnokot. Az esetet annak idején részletesen ismertették. A tényállás a következő:

(A gyilkosság.)

Ez év szeptember 10-én este három világi fiatalember: Milos Péter közlekedési irnok, Füzy Lajos közjegyzői irnok és Gébel János pékmester vidám mulatozást csaptak, amelynek az volt a folyománya, hogy mind a hárman rózsás kedvre derültek. Éjfél felé a fiatalemberek hangos énekszó mellett sétára indultak a közlekedési irnok mellett. Utközben Hermann Béla gépész háza mellett haladnak el és az egyik fiatalember jókedvében megdöngötte az ablakredőket. A zaja felébédte Hermann Béla, aki kiugorván ágyából, kinyitotta az egyik ablakot és rákiáltott a mulatozóknak, hogy viselkedjenek csendesebben. A kaptos fiatalemberek nevetéssel válaszoltak, mire Hermann erősebben szól rájuk:

— Takarodjanak innen, hagyják aludni az embert! Ha nem távoznak, lövök!

A fiatalemberek a dühös kifakadáson mulatva, ekkor eltávolozták a ház környékéről és tovább folytatták sétájukat. Félóra múlva azonban újuk újra Hermann Béla házához vezető. Ekkor megismételték előbbi tréfájukat és

újából megkopogtatták az ablakredőket, még erősebben, mint előbb. Án tréfájuknak második ízben sokkal komolyabb következményei lettek.

Hermann Béla ugyanis sejtén, hogy a fiatalemberek újból visszatérnek, az első incidens után felöltözött és a kapu előtt elrejtőzött, kezében egy szőlőkaróval várta a csendzavarokat, hogy elriassza őket a tréfa megismétlésétől. Mikor a fiatalemberek második ízben bezörgöttek, Hermann hirtelen kiugrott a kapu aól és magára emelvén a szőlőkarót, Milos Péternek tartott. A fiatalember, hogy elhárítsa az ütést, ekkor hirtelen kikapta Hermann kezéből a karót.

Ez volt a végzetes katasztrófa oka. Hermann ugyanis megijedvén, a nadrágja hátsó zsebéből hirtelen revolvert rántott elő és azt Milosra irányozván, egy lövést tett a fiatalemberre. A lövés halálos volt. A golyó a bal szemén át a fiatalember koponyájába hatolt és menten megölte Milost, aki hang nélkül rogyott a földre.

(A gyilkos vallomása.)

A lövés hallatára Milos két társa futásnak eredt és jó messze eltávolozták a háztól, majd pedig megállapodva várták, hogy Milos utánuk jöjjön. Hermann Béla pedig gyorsan magára zárta a kaput és nyugodni tért.

Füzy és Gébel hosszabb ideig várakozták Milost és többször szólították is, de minthogy a fiatalember nem adott életjelet magáról, vissza tértek a katasztrófa színhelyéhez, ahol a kapu előtt holtan találták társukat. A látvány borzalmas hatással volt a fiatalemberekre, akik abban a hiszemben voltak, hogy Hermann csak vaklövést tett. Kétségbeesve kiáltozni kezdtek és fellármázták a környék lakóit, akik azt hívték, hogy tűz ütött ki a közlekedési irnok szobájában.

A fiatalemberek ezután a meggyilkolt apjához, Milos Gavrához rohantak, aki jómódu gazdember. A szerencsétlen apa zokogva hallgatta végig fiának tragédiáját, majd pedig befogatott és a hirtelzettel a tett színhelyére hajtatott, ahol ekkor már nagy csődület volt.

Időközben Hermann Béla, Milos Péter gyilkosa is kijött lakásáról és rémülten értesült arról, hogy Milos meghalt. Hermann a holttest látására eltakarta arcát és remegő hangon hajtotta, hogy ő nem akarta a fiatalembert megölni és nem hitte, hogy golyója ilyen borzalmas hatással lesz. A szerencsétlen fiatalember holttestét apja és barátai rögtön kocsira helyezték és elvitték a szülői házhoz. Hermann Béla pedig azonnal — éjjeli egy óraker — a csendőrlaktányába ment, ahol jelentkezett, előadta az esetet, azt állítván, hogy önvédelemből cselekedett. A csendőrség Hermann kihallgatása után letartóztatta.

Világi közlekedési irnokok a gyilkosságról különböző verziók keringtek. Az esetet Hermann Béla feltűnően cinos feleségével hozták kapcsolatba. A fiatal asszonyról ugyanis szélteben suhogták, hogy könnyelmű életmódot folytat és ha férje nem volt otthon, fiatal embereket fogadott a lakásán.

(A mai tárgyalás.)

A mai tárgyaláson Köller János bíró elnökölt. A közvédelmi Szokolczay Lajos kir. ügyész képviselte, a vádlott védője Czédly Károly dr. volt.

Hermann Béla az általános kérdésekre előadta, hogy 35 éves, cséplőgép-tulajdonos. A vádirat felolvasása után a tanúk kihallgatására került a sor. Kihallgatták Füzy Lajos világi közjegyzői irnokot és Gébel János pékmestert, akik a gyilkosság szemtanúi voltak. A tanúk azt vallották, hogy Milos nem ismerte sem Hermann, sem Hermannét.

A legérdekesebb vallomást Korodán Emma cselédlány tette, aki a gyilkosság idején Hermannék szolgálatában állott. Arra a kérdésre, hogy jártak-e Hermannéhoz fiatalemberek, így válaszolt a tanu:

— Nem sűrűn, de sokan.

— Ki járt leginkább? — kérdezte az elnök:

— Egy Ponta Lajos nevű ember.

Elmondta még a leány, hogy Hermannét a férje a gyilkosság napján egy váltónak meghosszabbításával bizta meg, de az asszony a pénzből husz forintot magának tartott és ezzel elment Gulsára. Este Hermann hazajött. Nem találván odahaza a feleségét, faggatóra vette a tanut, aki elmondta, hogy az asszony husz forintot megtartott magának. Ez dühre ingerelte Hermann. Még parancsolta a leánynak, hogy vesse meg az ágyat. A leány engedelmességet és ekkor az asszony párnái alatt egy revolvert talált. A revolver, mint utólag kitudt Pontás volt. A különös lelet, amelynek Hermann nem tudta magyarázatát adni, még inkább feldühösítette az ingerlékeny természetű embert. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy elkövette a gyilkosságot.

A vádlott ugyanugy vallott, mint a csendőrség előtt.

A bizonyítási eljárás befejezése után Szokolczay Lajos kir. ügyész, érvekben gazdag, lendületes vádbeszédet tartott, erős logikával bizonyítván, hogy Hermann gyilkosságot követett el.

Majd Czédly Károly dr. védő hosszabb beszédben csoportosította a vád ott mellett szóló érveket és Hermannnak csupán gondatlanságból okozott emberölésben való megbüntetését kérte.

Az esküdtek ezután tanácskozássra vonultak vissza. Az ítéletet este kilenc óraker hirdették ki. Az esküdtbíróóság Hermann Béla gondatlanságból okozott emberölésben mondta ki bűnösnek és egy évi fogságra ítélte, amelyből a vizsgálati fogsággal hét hetet kitöltöttnek vett.

Az ítéletben a védő semmiségi panaszt jelentett be. Hermann az ügyészség egyelőre szabadlábra helyezte.

Bombamerénylet egy vonat ellen.

Elraboltak egy milliót.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9.

Oroszországból már napok óta nem érkeztek bővebb jelentések a forradalmi mozgalmakról, ma azonban ismét érkeztek olyan hírek, amelyek rávallanak az oroszországi állapotokra. Egy száztagú „forradalmár” rablóbanda bombamerényletet követett el a bécs—varsói posta-vonat ellen és nagy öldöklés után elrabolt egy millió rubelt a postakocsiból.

Távirataink a következők:

Varsó, nov. 9. A bécs—varsói vonat ellen, amely szerdán este hét óraker indult el Bécsből, tegnap este nyolc és fél óraker a rogovi állomás mellett merényletet követtek el. A postakocsi alá bombát dobtak, amely a kocsit teljesen elpusztította és a szomszéd katonai kocsit is meggyújtotta és elhamvasztotta. Több postahivatalnok és 15 katonameghalt vagy veszedelmesen megsérült. A merényletet a forradalmárok szervezték, akik aztán a vonatot alaposan kirabolták. A vonaton egy millió rubel volt, amelyet a rablók elvittek.

Varsó, nov. 9. Késő éjjel érkezett ide a varsó—bécsi vasút posta-vonata, amely ellen mintegy 90 kilométernyire Varsótól, Rogov állomáson, bombamerényletet kö-

vettek el. Az idehozott sebesültek között 9 altiszt, egy postahivatalnok és számos utas van. Szemtanuk elbeszélése szerint a vasut beérkezésekor a rogoi pályaudvaron *leltek egy csendőrt*. A Mauser-fegyverekkel felfegyverzett rablók, akik vörös lobogót hordtak magukkal, megtámadták azt a kocsit, amelyben a katonai őrség volt és *három bombát dobtak közéjük*. Tizenhét katona közül *kilenc megsebesült*, hét eltűnt, egy katona holttestét megtalálták. A vasuti kocsit elégették. A rablók azután megtámadták a postakocsit. A postahivatalnok ellent akart állani, a rablók azonban súlyosan megsebesítették. Azután mintegy husz percig keresgéltek a csomagok között és *telemes összegeket raboltak*, amelyet a granicai vámhivatal adott fel. A rablók azután az erdőbe menekültek. *A banda mintegy 100 emberből állott*. A rablott összeg nagyságát még nem sikerült megállapítani.

Berlin, november 9. A Wolf-ügynökség jelenti Varsóból: A Rogov állomáson egy postavonat ellen elkövetett merényletről érkezett újabb jelentések szerint a merénylők *három bombát dobtak, melyek felrobantak*. Két vasuti kocsit kigyuladt és elpusztult. *Egy csendőrt iszt és hat csendőr életét vesztette*, kilenc katona, két hivatalnok és több utas megsebesült. A merénylők elmenekültek.

Mikes Kelemen CCCXII. leveléből.

— *A melyben Aradról és Rákóczi hamvait hazahozataláról írt.* —

„... Utoljára jöve, édes néném, az ünneplésben Arad városa. Ez a város ugyanis, a mint egész Magyarországon tudatik, mindenütt megkésik egy kevéssel. Megkésik, amikor a kormány ural a városoknak egyet-mást osztogatnak; az ujtásokban, haladásokban is késik jókorával; nem teheti tehát, hogy a Rákóczi-ünneplésben vagy egy hetet ne késsen...”

A tengeri hal-vásár.

Urak a piacon.

Kevés volt a hal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Roppant érdekes és különös volt ez a mai reggel. Más napon ilyen tájban olyan kihaltak az utcák és a terek, mint egy éjjeli mulatóhely nappal. Csak a kofák ásítognak a sötétszürke Szabadságtéren, meg egy pár konfisló őrzi a gazdáját, aki boldogan horkol a kocsiban, no meg a fürge Nagy Kálmán siet végig az Andrássy-tér aszfaltján, hogy felügyeljen a vámokra. O a város legkorábban kelő férfia. Jó kedvben köszönti az újságírókat, akik ilyenkor térnek nyuzovóra.

Másközlönben alig zavarja valaki az aszfalt csendjét. Az ugynevezett haute volé éppen ebben a pillanatban fordul a jobb oldalára, hogy így aludja tovább a jó módúak álmát. Rendszerint nagyon sűrű és nagyon csendes az aradi hajnal. Ma azonban másképp volt. Alig hajnalodott, alig pityámlott és azok, akik ilyenkor szoktak a baloldalukról a jobboldalukra fordulni, ma csudálatosképen talpon voltak. Kékes sűrű levegőben uszott a város, egy hangosan esőpöggött az eső, álmosan bóbiskolt a konfisló, de Nagy Kálmán annál inkább csudálkozott. Csupa jószabásu kabát, felelt és úster, sőt itt-ott prémes bunda is, a vízenyős és szomorú hajnalban. Megcsóválta a fejét.

— Az urak ugylátszik lampoltak. Nagy fene muri lehetett az éjszaka, — gondolta magában.

A Weitzer János-utca sarkán felelt a Kovács Vince robusztus alakja is.

— Ahá, a Rákóczi ünnepély — kiáltotta Nagy Kálmán

Mert Kovács Vince többek között arról is ismeretes, hogy minden hazafias ünnepély alkalmával regyvennyolc órával előbb kel fel. Az október hatodik ünnepségre teljes egy héttel előbb kel fel és már rég elszáadtak az oboliszken a koszorúk, amikor ismét pihenni tért. Kovács Vince, az ilyen. De hogy a többiek mit keresnek hajnalban az utcán, az Nagy Kálmán előtt még most is titok. Pedig hamarosan kiderült, még mielőtt az ég is kiderült volna.

Ma volt a tengeri halak premiérje

Nagy jelentőségű eseménye ez a piacnak, mert nincs kizárva, hogy alapos felfordulást hoz létre a város közéletében körül. Felfordulást a közönség javára.

Ezért volt ma olyan népes az aradi hajnal. Ezért bujtak ki meleg ágyukból a késői felkeléshez szokott urak. És zsufolásig megtelt a halteri premiér színhelye a jobb ruházatu közönséggel. Zikó János, a derék „haszimester” majdnem úgy érezte magát, mint Szendrey Mihály. Ilyen „szép közönséget” aligha látott még a jó öreg Halter.

De jól érezheték magukat a tengeri halak is: a lazac, a tok és az apróbb fajta hal. Mert nem kis megfiztetés ilyen előkelő közönségnek a gyomrát megtölteni. Eddig legfőbbképpen a marhakat érte ez a kitüntetés. Ugy mondják, hogy a halak között valóságos versengés amadt, hogy ki hova kerüljön. A legelőbb Kovács Vincéhez buzdultak. Az ő gyomrában szeretek volna megtelepedni. Elég sajnos, hogy Kovács Vincének csak egy gyomra van és az is csak a kisebb fajta halak számára.

Folyik a vásár. Azaz dehogyan is follik: rohan, mint egy hegyi patak. Zikó János alig győzi elfogadni a pénzt. Megostromolják, mint Fedák Sárít. Izad, liheg és majdnem lerokad az ezüst pénz sulya alatt. Arad olyan vevő is, aki valamennyi zsebet megtölti halal. Még a kalapja alá is halat rak. Nem csuda, olyan ócsó, hogy ugyszólván ingyen adják. Hatvan fillér kilója. Van ugyan kilencven filléres is, de kinek kell ilyen, ha van olcsóbb is. A drágább, a kilencven filléres lazacok és tokok busan, rezignációval néznek távozó apróbb társaik után. Nekik nem akad kéréjük. Ugy látszik már, hogy hoppon maradnak és kénytelenek esznek petrezselymet árulni. De nem panaszkodnak. Halgatnak, mint a hal.

Zikó János szónokol helyettük.

— Tessék kilencven filléres halat is venni.

De a felszólítás hasztalan. Vannak ugyan, akik hajlandók a drágább halak megvételére is, ezek azonban így érvelnek:

— Kérek egy kíó kilencven fillérest — hat van fillérért.

Szóval az olcsóbb cikknek nagyobb a keletje és ezzel meg van cáfolva az a régi tétel, hogy a jobb módúaknak csak az smatkol, ami drága.

Még reggel hét óra sines és elfogytak az olcsóbb halak. Busan néz utánuk a kilencven filléres. Neki már csak a szegényebb néposztály jut, amely nem gondol az urak konspirációjára és a rendes időben vonul ki a piacra. Szegény szegények. Nekik már csak a drágább halból jut. Az urak elvittek a halak elejét.

Végeredményben pompásan ütött ki a vásár. Elkapták még a drágább halakat is. Egy kiló sem maradt gazdátlanul Zikó János összerokadt az ezüst és nikkel pénz sulya alatt. Mindenki jól járt, de rosszu jártak a hazai halakat árusító kofák. Tegnap még három koronáért adták a folyó vízben szűrtetett csukak kilóját. Ma ilyenképen licitáltak lefelé:

— Három korona . . . két korona negyven fillér . . . két korona . . . nyolcvan fillér . . .

Estére már ingyen is adták volna, de nem adták rá vevő. Mindenki a tengeri halak aromáját

élvezte. Hogy ez nem lehet a legrosszabb, az Kovács Vincén látszott meg leginkább. Este olyan vígan di igálta a takarodót, min ha egész életében tengeri halat evett volna.

Végül pedig a következő megjegyzéseket fűzzük a mai sikeres vásárhoz:

A mai vásár megmutatta, hogy a tengeri halak számára Aradon *állandó napi piacot is lehetne létesíteni*. Ez a terv azonban csakis egy *állandó halcsarnok* felállításával volna keresztülvethető. Külföldön már évek óta vannak ilyen halcsarnokok, amelyek a megfelelő hűtőkészülékekkel felszerelve, konzerválják az elárusításra kerülő halakat. A halcsarnok felállításával járó áldozatoktól ne riadjon vissza a város. A befektetett tőke nem vesz el, sőt a jelek után ítélve, kamatostól meg fog térülni.

Magyarország afférja Hollandiával.

Egy rágalmozó körlevél.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 9.

Különös afférja támadt Magyarországnak *Hollandiával*, illetve a hollandiai államvasutak igazgatóságával. A *Pester Lloyd* ma reggeli száma közölte, hogy a *Bécsben* székelő összes vasutigazgatóságok — és valószínűleg az alább említendő vasuti kötelékbe tartozó más vasutak is — tegnap a *hollandi államvasutak* igazgatóságától, mely *Utrecht* ben székel, a következő körlevelet kapták:

A belga- és holland-osztrák-magyar vasuti kötelékek e hó 28-án *Budapest* tartandó konferenciájának napirendjét megkaptuk. Ez alkalommal bátorokodunk azt a kérdést felvetni, hogy *tekintettel a magyar vasuti hivatalnokok fenyegető sztrájkjára és a magyarországi forradalmi állapotokra*, tanácsos-e az ideai köteléki konferenciát *Budapest* ten, tehát egy olyan helyen megtartani, ahová a kiküldöttek vagy nem érkezhetnének meg idejekorán, vagy pedig ahol kénytelenek volnának tartózkodásukat meghosszabbítani? Ezen oknál fogva *Budapest helyett Drezdát* hozzuk javaslatba az értekezlet helyéül.

Utrecht, 1906. nov. 2.

A hollandi államvasutak forgalmi és üzleti igazgatósága:

Dr. Bakas k.

Az ember nem tudja, hogy ezt a körlevelet megmosolyogja-e, vagy bosszankodják rajta? Mi kelti Hollandiában azt a hitet, hogy itt forradalmi állapotok vannak? Ki adja ezeket a jó értesüléseket Hollandiának? A sztrájkokból, vagy a Rákóczi-hamvak hazabozatalából következtetik azt a tulipán-nagymák hazájában, hogy itt oroszországi állapotok vannak?

A rágalmozó körlevél különben hamar megkapta a választ. A képviselőház mai ülésén *Hammersberg* László napirend előtt szóvá tette az ügyet és *Kossuth* Ferenc megígérte, hogy *elégítelt fog szerezni a támadásért*. A Ház ülésének ez a része így folyt le:

Jurth Gyula elnök megnyitván az ülést, bejelentette a Háznak, hogy *Hammersberg* László bejelentette, hogy nagyfontosságú ügyben akar felszólalni napirend előtt s erre megadta az engedélyt. (Helyeslés.)

Hammersberg László: Különös fontosságú dolgot kell a t. Háznak tudomásul hoznia. Feltétlenül sürgős, hogy a közvélemény megis-

merje e kérdésben a való igazságot, nehogy az ország alaptalan izgalmaknak legyen kitéve. A kormánynak haladéktalanul nyilatkoznia kell. Egy hírlapi közleményről van szó, amely a *Pester Lloyd* mai számában jelent meg s arról szól, hogy a niderlandi államok utrechti vasutigazgatósága átiratot intézett az összes vasutakhoz, hogy ne küldjék el képviselőket a Budapesten tartandó nemzetközi vasúti konferenciára, mert *Magyarországon forradalmi állapotok vannak*, s vasúti sztrájkot lehet tartani, úgy, hogy nagyon valószínűtlen, hogy a kongresszus tegyél Budapestre érkehetnek; ezért ajánlja, hogy a nemzetközi vasúti kongresszust Drezdában tartsák meg. Nem akarja részletesen bírálni ezt a közleményt, csak alkalmat akar adni a kereskedelmi kormányának, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzék. (Helyeslés.)

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter: A szóbanforgó köriratról nincsen hivatalos tudomása, de haladéktalanul érdeklődni fog s ha igaznak bizonyul, gondja lesz, hogy mivel *es az eléggé meg nem bélyegezhető merénylet.* (Helyeslés) egy államvasut részéről történt, az illető állam a nemzetközi szabályok értelmében kellő megtorlásban részesüljön. (Eljenzés.) Gondja lesz arra is, hogy összes érdekelt vasutigazgatóságok távirati értesítést kapjanak arról, hogy mi ragaszkodunk ahhoz, hogy a gyűlés Budapesten tartassék meg. (Zajos eljenzés és taps.)

Kossuth tehát megígérte, hogy a merényletért Hollandia megtorlásban fog részesülni. Szükséges is, hogy erélyes választ kapjanak Hollandiában erre az otromba támadásra. Olyan erélyeset, hogy azt higgyék, csakugyan forradalmi állapotok vannak itt.

A Rákóczi-ünnep.

(Fáklyásmenet. — Diszélőadás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 9.

Aradváros törvényhatósága holnap, szombaton délelőtt tartja Rákóczi-ünnepét a fél 11 órakor kezdődő diszélőgyűlés keretében. Ezt megelőzőleg, 9 órakor a törvényhatóság tagjai *Károlyi Gyula* gróf főispán vezetésével istentiszteletre mennek a minoriták templomába, a közgyűlés után pedig a városháza előtti téren folytatódik az ünnepély, ahol meghirdetik a Rákóczi törvényt.

A főutcák már ma fel voltak lobogóva s fényes ünnepi díszben várja a holnapi napot a városháza, amelynek díszítése igazán gazdag és festői. A városháza erkély oszlopain cimerek és apró zászlók képezik a díszet, az erkélyről nemzetiszínű és Rákóczi színeit viselő hatalmas lobogók csüngenek alá, az ország és Rákóczi címereivel. A városháza előtti teret beszegítő hatalmas fehér oszlopokon — melyeket zöld girlandok kötnek össze — szintén nemzetiszínű és Rákóczi-lobogókat lenget a szél. Ebben a díszes keretben emelni fogja még az ünnepély hangulatát a városháza erkélyéről kurucdalokat harsogó tárogatók.

(A fáklyásmenet.)

Az ünnepség ma este hat órakor zenés takaróval vette kezdetét. A zenét a városi tűzoltók zenekara szolgáltatta s utánok következtek az állami tanítóképző intézet növendékei lámpicnokkal, fáklyákkal kezükben; a menethez természetesen nagy tömeg csatlakozott.

Hat órakor indult el a menet a tűzorségi laktanyától és az Attila-térről a Batthyány-utcán át a József főherceg utra tért; majd az Andrássy-téren áthaladva megkerülte a Sza-

badság-teret és a Deák Ferenc utcán át ismét visszatért a laktanyába. Dicára az esős időnek nagy tömegekben hullámozott a közönség a főutcákon. A zenéstakaró alatt a város ki volt világítva, a menetet pedig sokszor fel-fel csillanó görög tűz fénye világította meg.

(Rákóczi-est a színházban.)

Diszélőadást hirdetett ma estére a színház. Rákóczi emlékének szentelték a mai estét, a közönség azonban, ugylátszik, nem volt ünnepi hangulatban és a színház félig sem teit meg a diszélőadásra. A mai műsor pedig magában véve is megérdemlte volna, hogy nagyobb érdeklődést keltsen.

A diszélőadás a Rákóczi-nyitányval kezdődött, melyet *Tilger* karmester vezetésével hatásosan adott elő a zenekar. A *Rákóczi zászlója* című melodráma volt a műsor második száma. *Beregi Sándor* hévvel szavaita a költeményt, a zenekar pedig igazi művészettel szolgáltatta a zenekíséretet. A színtalpak mögött működő énekkar több igyekezettel, mint sikerrel látta el az énekrészeket.

A regéci kisharang első felvonása mozgalmas, színes képével nagy sikert aratott. Szávay Gyula ünnepi színjátéka költői hangjával, megkapó drámaiságával nem téveszti el hatását. Mély meghatottságot lop a néző szívébe, amit csak növelt a jó előadás. A szereplők közül *Borbély Sándor* vak harangozója és *Keszler Ede* fejedelme különös dicséretet érdemelnek.

A regéci kisharang két felvonása között adták Herczeg Ferenc drámai költeményét, *A bujdosókat*. A fejedelem rodostói házában előcsarnokában ülnek mélységes szomorúságban a bujdosók. Vigasztalan sorsukban az Isten új, nagy csapást mért rájuk, a fejedelem baldoklik. Szívetrázó felségesen drámai kép Herczeg ez újabbalkotása. Nálunk tökéletes rendezésben, kifogástalan előadásban hozták színre. Meghatottság nélkül nem lehetett nézni azt a kitűnően maszkírozott, elhagyott bujdosó csoportot. Mind-egyik szereplő, mintha vetekegett volna, hogy a nagy nemzeti hőseket hűlen tolmácsolhassák. Herczeg fenséges magyar nyelvezetének minden szépsége érvényesült előadásukban és a legjobb kritika, hogy mindnyájan a legjobb előadást nyújtották.

A diszélőadást feleségével együtt végig nézte *Károlyi Gyula* gróf főispán is.

(A közönség figyelmébe.)

Szombaton délelőtt a városháza előtt megtartandó Rákóczi-ünnepélyre való tekintettel, a rendező-bizottság úgy intézkedett, hogy *háromnegyed 11 órától fel egy óráig* a József főherceg-uton és Andrássy-téren a kocsiközlekedés szüneteljen. A vasúthoz menő és jövő kocsik részint a Köruton, részint a Ferenc téren át fognak járni.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Székely Otthon helyiségében folyó hó 10 én este 8 órakor, a Boros Béni-körnek a Székely otthonnal leendő egyesülése tárgyában választmányi ülést tart, melyre a tagokat ez uton is meghívja: az elnökség.

(*) A Boros Beni-kör f. hó 11 én vasárnap délelőtt 11 órakor saját helyiségében (József főherceg-ut 10.) fontos választmányi ülést tart. A választmány tagjai megjelenésre felkértek. Az elnökség.

(*) A Kossuth Lajos betegsegélyző- és temetkezési egyesület november hó 11-én d. u. 8 órakor, saját helyiségében rendes havi választmányi ülést tart. Napirend: 1. Folyó ügyek tárgyalása. 2. Jelentkező új tagok felvétele. 3. Indítványok.

Apponyi a tanítóknak.

Kétezer koronás fizetés?

A kultusztárca a pénzügyi bizottságban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 9.

Egy estilap révén ma az a hír került forgalomba, hogy *Apponyi Albert* gróf kultuszminiszter a jövő évi költségvetés minisztertanácsi tárgyalásán azzal lepte meg a kabinetet, hogy *hatmillió* korona többlet-kiadást követel, amely a tanítói fizetés minimumának 2000 koronában való megállapítására szükséges.

Hír szerint *tárcáját kötötte* Apponyi ezen követelésének teljesítéséhez, bár a pénzügyi bizottság mai ülésén csak általánosságban fejtette ki a tanítói igények kielégítésének szükségét.

A tanítók fizetésrendezéséről és a kultusztárca bizottsági tárgyalásáról az alábbi távirati tudósítást adjuk:

A magyar kultúra szempontjából szenzációs ehatározás híre érkezik a kultuszminisztériumból. *Apponyi Albert* gróf közoktatásügyi miniszter tervezetet készített, amelynek az az alapja, hogy a *tanítói fizetések minimuma két ezer koronában állapíttassék meg* és e célból *hatmillió korona* folyósítását kérte a költségvetésben.

A minisztertanácsban Apponyi terve nagy meglepetést keltett. *Wekerle Sándor* miniszterelnök pénzügyi szempontból kijelentette, hogy *es kivihetetlen* s a kormány két alkalommal órákon át tanácskozott azon, miként lehetne Apponyi kívánságát a financiai szempontokból összeegyeztetni, de Apponyi tudni sem akart semmiféle közvetítő indítványról.

— *Harmitec évig* — mondta *Apponyi* — nem kapott a tanítóság semmit, szegényletes és barbár állapotok között van; nekünk most, hogy a rendszerváltozást hirdetjük, meg kell mutatnunk, hogy meg is akarjuk csinálni és nem szabad nyul farknyi reformokkal kiszurni a tanítóság szemét.

Apponyi állítólag annyira ment köve-elésével, hogy *tárcáját kötötte* a reform megvalósításához. A dolog így kiélesedve, kormánykörökben is befejezett dolognak tartják a tanítók kívánságainak teljesítését. *Wekerle* minden valószínűség szerint már talált fedezetet a hatmillió koronára.

A képviselőház *pénzügyi bizottsága* ma délután öt órakor *Székely Kálmán* elnöklete alatt ülést tartott, amelyen a közoktatásügyi minisztérium költségvetését tárgyalták.

Sághy Gyula előadó ismertetése után *Apponyi Albert* gróf kijelentette, hogy nem akar programbeszédet mondani, csak annyit jegyez meg, hogy a költségvetés nem viseli magán kormányzatának bályegét. Az 1906. és 1907. évi költségvetés készítése között oly kevés idő telt el, hogy nem tehetett mindent úgy, mint óhajtott volna. A miniszter ezután főbb vonásokban mégis vázolta programját. Nagy súlyt helyez a vallásfelekezettek közötti békére, amelyet szilárd alapokra akar fektetni. Ezt célozza az 1848. XX. törvényclikk végrehajtásával, a katolikus autonómia megvalósításával s a katolikus kongrua rendezésével. Egyik főcélja a népnevelés előmozdítása, *fódogja pedig a tanítói kérdés megoldása*, hogy a tanítók méltányos igényei kielégíttessenek. E kérdésben tárgyalásokat folytatott a pénzügyminiszterrel és rövidesen oly stádiumba fog lépni a kérdés, hogy *konkrét javaslatot terjeszthet a Ház elé*. Arra tö-

rekszik, hogy föllátsa a harmadik egyetemet, aminek akadályát pénzügyeink állapotában van.

Holló Lajos reméli, hogy Apponyi sikeresen megoldja a tanítói fizetések kérdését.

Földes Béla fontosnak tartja, hogy az egész oktatás szelleme megfeleljen annak a *szociális gondolkodásnak*, amely ma nálunk is mindinkább terjed és amelynek megerősítése különösen a választói jog kiterjesztése mellett kiváló fontossággal bír. Gondoskodni kell arról, hogy akik közvetlenül érintkeznek a néppel, a *modern társadalmi eszmék* körét alaposan ismerjék.

Több ívszólalás után Seell Kálmán kijelenté, hogy Magyarország fölvirágztatása a gazdasági és kulturális kérdés helyes megoldásától függ. Hi mindkettő meg van oldva, biztosra van alkotmányunk és szabadságunk, mert erős és művelt nemzet megtudja védeni. Középuton kell haladni és az *államháztartás egyensúlyát a legszentebb célért sem szabad megzavarni.*

Apponyi újabb ívszólalása után Sealay László Kassán, Szabó Kálmán pedig Debrecenben kéri a harmadik egyetemet föllátsani.

A bizottság ezután elfogadta a költségvetést.

Bankógyártó községi bíró.

Borosjenőn elfogott pénzhamisítók.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

A borosjenői csendőrség ma jó fogást csinált. Elfogott egy három tagú bandát, amely beutazta egész Aradmegyét és mindenütt hamis bankókat hozott forgalomba. A hamis pénz készítőit még nem sikerült ugyan elfogni, de valószínű, hogy ezek is kézre kerülnek. A banda elfogatásáról az alábbiakat jelenti tudósítónk:

Borosjenőn ma a szokottnál is élénkebb hetivásár volt. Szép számmal érkeztek idegenek is, akik nagyban élénkítették a vásárt. Egy Fejes Juon nevű földműves dolgának elvégzése után felment a *Borosjenői Takarékpénztár* hoz, ahol egy lejárt váltóját akarta meghosszabbítani. A kamatok kiegyenlítésére egy huszkoronás bankjegyet nyújtott át a pénztárosnak. Strauss Gyula pénztáros megvizsgálván a bankjegyet, konstata, hogy az hamis. Kérdőre vonta tehát Fejest, aki azt a választ adta, hogy a bankjegyet egy ismeretlen embertől kapta, akinél egy száz koronást váltott fel. A pénztáros erre csendőrökért küldött, akik felszolgáltatták Fejest, mutassa meg, kitől kapta a pénzt.

A vásárlók tömegében a földműves csakhamar ráakadt emberére. A csendőrök erre kivallatták az illetőt, aki elmondta, hogy *Pintya Juonnak* hívják és régebben *községi bíró volt Pécskán*. Pintyát megmotozták és *tíz darab hamis huszkoronás bankjegyet találtak nála*. Volt még nála száz korona jó pénz is, amelyet Fejes váltott be. A csendőrök ezután Pintya Juon nyolcvan éves anyósát motozták meg. Az öregasszonynál szintén *nagyobb mennyiségű hamis pénzt* találtak. Pintya elmondta, hogy *Dézsnáról* jöttek Borosjenőre, az anyósával, a feleségével és egy rokonukkal. Az utóbbi kettőt azonban nem találták meg a csendőrök.

Ezek nesztét vettek a bajnak és ellillanván a vásárról, visszautaztak Dézsnára. A csendőrök Pintyát és anyósát letartóztatásba helyezték és egyúttal a szökevények kézrekerítésére is megkötötték az intézkedéseket. Sürgönyöztek Dézsnára, ahol a délután folyamán sikerült is Pintya feleségét és rokonát letartóztatni. Megmotoz-

ták őket és szintén nagy mennyiségű hamis bankjegyet találtak náluk.

Pintya és az anyósa azt vallották, hogy a hamis pénzt a legutóbbi *aradi vásáron* kapták egy ismeretlen embertől.

Tálmiz Vilmos csendőrszervező nagy erőlyel vezeti a nyomozást, amelynek számai Bihar-megyébe nyulnak el. Valószínű, hogy a letartóztatott banda összeköttetésben áll a Bihar-megyében tanyázó pénzhamisítókkal, akik az egész országot elárasztják kitűnően utánzott, csaknem felismerhetetlen hamis bankókkal.

Érdekes, hogy a Bihar-megyeyi banda egyik tagját, *Kádár Sándort* éppen tegnap fogták el Belsőnyesen és ez a pénzhamisító *községi bíró* volt valamikor.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: A milliárdos kisasszony, operett. Bemutató előadás. (Bérlés B.)
Vasárnap: Délután: A dolovai nábob leánya, színmű. Este: A milliárdos kisasszony, operett. (Bérlés C.)

* A Burg a színpadon. A Király Színház legközelebbi ujdonságának, a *Bakonyi Károly és Kacsóh Pongrác Rikocij*-jának első felvonása a bécsi Burgban, egy udvari bál keretében játszik. Ez az első eset, hogy a Burgot színpadon látjuk. A színház különös gondot fordított ennek a felvonásnak a kiállítására: eredeti fényképfelvételek alapján a bécsi Burg hófehér, díszes aranyozásu termét viszi a közönség elé. A teremben egykori rajzok alapján teljes korhűségű jelmezekben mozog az udvari bál népe. Ebbe a kiváló osztrák környezetbe, — a melynek élén *Kury Klára* (Renthelm Magda), *Harmath Iona* (Amalie) és a *Histerek* állanak — érdekes ellentétül kerül a magyar küldötség s kicsalja onnan *Rikocit*, akit *Környei Béla* személyesít. Kacsóh Pongrác gyönyörű magyar muzsikája jobbra *Endrődi Sándor* ismert kurucdalaira készült. Az új verseket *Pásstor Árpád* írta.

* Milliárdos kisasszony. Holnap szombaton kerül bemutatón a az aradi színpadon *Strauss József* operettje, a *Milliárdos kisasszony*, mely főbemutató dalaival meghódította a fővárosi közönséget. A darabhoz új díszletek készültek s így a kiállítás elsőrangú lesz. A főbb szerepeket *Rontay Boriska*, *Zsigmondy Anna*, *Fenyvesi Margit*, *Hunyadi József*, *Faludi Károly*, *Nyárai Antl*, *Borbély*, *Ladislav* és *Szathmáry* játsszák.

* Vasárnap délután mérsékelt helyárrakkal *Herzog Ferenc* színműve, *A dolovai nábob leánya* kerül színre. A főbb szerepekben *Kapolyai Juliska*, *Bácsné, H. Körösy Juci*, *Hunyadi, Kesztler, Szathmáry, Faludi, Várnai* és *Delli* lépnek föl.

* Almanach 1907 re. Minden esztendőben elmaradhatatlan vendég a téli könyvtáron *Mikszáth Kálmán* Almanachja. Az, hogy a mostani, az 1907. évi Almanach szinte kétszerese az első évfolyambelinek: olyan jelenség, amely mögött tisztán irodalmi okok rejtőznek. Irodalmi okok készítették a kiadókat, hogy ily bő formát szívesebben a most megjelent kötetnek, mert hát nyilvánvaló, hogy az Almanachba csak a java magyar novellisták írása kerül, annyi idő óta, hogy az első kötet utjára indult, új találmányok léptek a nyilvánosság elé. Oly találmányok, akik teljessé értek arra, hogy felvonuljanak abban a névsorban, amely a magyar novellisták elsőit fogja együvé. Az idel kötetbe a szerkesztőn kívül írtak: *Herzog Ferenc*, *Bródy Sándor*, *Ambrus Zoltán*, *Gárdonyi Géza*, *Bárony István*, *Heitai Jenő*, *Sas Ede*, *Békési Antal*, *Lovik Károly*, *Pekár Gyula*, *Benedek Elek*, *Krudy Gyula*, *Farkas Pál*, *Lengyel Laura*. Az Almanach *Singer* és *Wolfner* (Budapest, VI. Andrássy-ut 10.) kiadásában jelent meg. Ára 2 kor. Mal tárcánkban *Mikszáth Kálmán* pompás előszavát közöljük mutatóul.

Nagy botrányok a Reichsrathban.

Verekedő képviselők.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 9.

Az osztrák képviselőház mai ülésén ismét rendkívül botrányos jelenetek játszódtak le. Mint *Bécs*-ből táviratozzák, a választói jog reformjáról szóló törvényjavaslat tárgyalásánál, amikor *Schukilje* szlovén beszédje után az alldéutsch *Herzog* indítványt tett a vita bezárására, izgatott szóváltásra került a sor a nagynémetek és a szociáldemokraták között, amiből aztán hallatlan botrányok keletkeztek.

Seitz és *Resel* szociálisták rátámadtak *Herzog*-ra:

— Mit akar ez a denúciáns?

Herzogot tudnillik a badeni bíróság egy tárgyaláson denúciánsnak nyilvánította.

Herzog (*Resel*hez, aki szabóból lett képviselő): Hallja maga szabólegény, pofon vágom, tetves fráter!

Dasinszky szociálista: Alávaló denúciáns!

Schumayer szociálista: Becstelen lump!

Az iszonyatos lármában azután az elnök jelentette, hogy a *Ház* elvetette *Herzog* indítványát. A szociáldemokraták és ifjucsek tovább szidalmazták *Herzogot*, aki erre elhagyja a termet és az ajtóból visszakiáltja a szociálistáknak:

— A demokraták vörös kutyák, közönséges gazemberek.

Nagynehezen helyreáll a rend, de csak rövid időre, mert a botrányok az ülés alatt többször ismétlődnek.

Igy, amikor *Skene* beszédét befejezte és *Vetter* gróf elnök *Choc* cseh képviselőt hívja föl szólásra, *Malik* alldéutsch fölugrik a helyéről, az elnök emelvényéhez szalad és elfogultsággal, gyerekes eljárással vádolja az elnököt, mert ő előbb jelentkezett szólásra. A szociálista képviselők az elnöki emelvény előtt gyülekeznek s egyikük, *Seitz* és *Malik* között éles szóváltás keletkezik.

Seitz: Maga az elnöknek azt kiáltotta, hogy ez gyerekes eljárás! Így csak egy csirkefoga beszél.

Malik ökölbe szorított kézzel *Seitz* felé ugrik és már úgy látszott, hogy tettelegességre kerül a dolog, de *Berger* visszatartotta *Malikot*, *Heisinger* a civakodók közé állt és az elnök az emelvényről szét akarja választani a képviselőket. Óriási a láрма és zűrzavar a teremben és csak nehezen sikerül *Berger*nek *Malikot* az emelvényről elhuzni.

Malik, amikor helyére megy, odakiáltja a szociálistáknak:

— Megvásárolt lumpok, megvásárolható gazemberek!

Pernerstorfer-t pedig így aposztrofálja:

— It jön a feje a lumpbagáznak, a megvásárolt csordának!

Időközben *Berger* és *Seitz* tűznek össze és *Berger* reprodukálhatlan kifejezést kiabál *Seitz* felé. *Malik* most a keresztényszociálista *Prohaska* egyik gyanúsítást tartalmazó újságot mutat, mire *Prohaska* odakiáltja *Malik*nak:

— Maga ajsas, gaz, pimasz fráter, tekintse magát felpofozottnak.

A Percekig tartó fűlsikkító láрма után végre csönd lesz a teremben és *Choc* elmondhatja beszédét.

HIREK.

— A király utazása. Bécs-ből táviratozzák: A király ma délelőtt Mária Valéria főhercegnő látogatására két napi tartózkodásra Wallseeba utazott.

— Nem lesznek vámsorompók. Bécs-ből táviratozzák: Beck báró osztrák miniszterelnök ma a képviselőház folyosóján több képviselőnek, akik a közbelső vámkorról kérdezősködtek, azt mondta, hogy teljesen *alaptalan* az a hír, mintha a magyar kormány az osztrák kabinetnek előterjesztést tett volna bizonyos árukra 1917. után, közbelső vámokkal való megterhelésére.

— Králitz Gyula temetése. Aradváros és Arad megye társadalmának őszinte, nagy részvete mellett temették el ma délután a Nádasdy házból Králitz Gyula királyi tanácsos. A gyászszertartást Csák Cirják dr. rendfőnök végezte s a család tagjain kívül a gyászoló közönség hatalmas tömege kísérte az elhunytat a felső temetőbe. Itt a kisjenői kaszinó nevében Ujj János főmérnök mondott meghatározó bucsubeszédet, míg a kisjenői függetlenségi párt nevében Lázár Zóárd dr. országgyűlési képviselő emlékezett meg az elhunytól. A koporsót valóságosan elborította a rengeteg sok virág és koszorú. Kisjenő egész intelligenciája s hivatalainak összes vezetői különvonaton jöttek be a temetésre, amelyen Aradról is igen sokan megjelentek, köztük Institoris Kálmán polgármester, Barabás Béla, Müller Károly, Popp C. István dr. orsz. képviselő és társadalmi életünk legkiválóbb vezérekberel. A gyászoló családhoz igen sok részvevő érkezett, köztük Károlyi Gyula gróf főispán és Wenzheim Frigyes gróf.

— Az aradi pályaudvar az állami költségvetésben. A jövő évi állami költségvetés közli a munkaprogramot, amelyet a kereskedelmi miniszter az 1905-ben fel nem használt 1906-ban rendelkezésre állott hitelből megállapított, még pedig az 1905. évi hitel terhére. E munkaprogramban foglaltak a következő tételek:

Arad állomás folytatolagos kibővítésére 400.000 korona. Csaba állomás kibővítése (visszajátítás, a vágányzatnak kibővítése) 150.000 korona. Szolnok állomáson új felvételi épület építése 200.000 korona. Piski-petrozsényi vonalépítkezések 21 500 korona.

— Fayer László meghalt. Budapest-ről táviratozzák: Fayer László dr. egyetemi tanár, a kiváló büntetőjogász, ma 64 éves korában Abáziában meghalt. A kitűnő magyar tudós már évek óta betegeskedett s néhány hét óta Abbáziában keresett üdülést.

— A törvénytelen gyermek joga. Fővárosi tudósítónk sürgönyzi: A kir. kuria polgári szakosztálya ma délelőtt teljes ülést tartott, egy érdekes elvi kérdés eldöntése céljából. A gyűlést Oberschall Adolf, a kir. kuria elnöke vezette, míg az előadói tisztet Sákó Szabó László kuriai bíró töltötte be. A kérdés a következőképpen szólt: „A végrendelet nélkül elhalt anya hagyatékára nézve van-e a törvénytelen gyermeknek, törvényes leszármazó létezése esetén is, törvényes örökösödési joga?” A teljes ülésen hosszabb vita után a liberálisabb nézet győzött s döntésképpen kimondták, hogy a törvénytelen gyermeknek anyja után van törvényes örökösödési joga.

— A Viktoria fiókja Kisjenőn. Az aradi Viktoria takaré- és hitelintézet még ez évi közgyűlésén elhatározta, hogy a megyében, vagy a környéken két fiókot létesít. Az egyik fiók már legközelebb megkezdte működését Kisjenőn. A mint tudósítónk jelenti, a Viktoria Kisjenőn

megvette Kirileszku Gyula házáat, amelyben fiókintézetet létesít.

— Egy festőművész halála. Budapest-ről táviratozzák: Ma este Kimnach László ismert festőművész Kelenhegy-utcai lakásán, 49 éves korában szívszélhűdés következtében meghalt.

— Aranylakodalmom. Elías Adolf köztisztviselőben álló, tekintélyes pécskai nagykereskedő, az ottani Izr. hitközség elnöke, f. hó 18-án ünneplő nejevel házasságuk ötvenedik évfordulóját.

— Egy rendőrhadnagy fegyelmi. Hónapok előtt történt, hogy Adler Andor nagykereskedő száz koronát adományozott az aradi rendőr legénységnek, abból az alkalomból, hogy a legénység egy tüzesetnél kitüntette magát. A pénzt Masztig Emil rendőrhadnagy vette át, aki elmulasztotta a jutalom kiosztását, mert úgy tudta, hogy az ilyen jutalmak kiosztása csak az év végén szokott megtörténni. Feljelentés folytán Masztig ellen ezért fegyelmi vizsgálatot indítottak, amelyet a napokban fejeztek be. A fegyelmi bíróság a rendőrhadnagyot a mulasztásért husz korona pénzbírságra ítélte. A fegyelmi eljárás eredményéről Institoris Kálmán polgármester jelentést tesz a szerdai közgyűlésnek.

— Rákóczi kard Kisenevben. Keszthelyről írják: Bonczodódi Lukács Bódog, Jassiban lakó magyar gyáros érdekes Rákóczi korabeli kardot ajándékozott a keszthelyi balatoni múzeumnak. Lukács ugyanis az oroszországi Kisenevben való jártában egy vendéglősnél meglátta a kardot, a melynek „Pro libertate” felirata, magyar címe, a S. üz Mária kép és a kard egész jellege kétségtelenné teszi, hogy az a Rákóczi korból származik. Az orosz vendéglős a kardot atyjától örökölte. Lukács kérésére az orosz átengedte a magyar erekiét, amelyet a szülőmogyéje múzeumának ajándékozott.

— Munkások szerencsétlensége. Budapest-ről táviratozzák: A Sziv-utca 26. számú ház főpárkánya ma délelőtt lezuhant és hat munkást a romok alá temetett. Ma délelőtt 11 órakor a munkások a renoválás alatt levő háznál éppen az állványok fölállításán dolgoztak, amikor a főállvány hirtelen egész hosszában leszakadt. A lezuhant hat munkás közül ötnek sebesülése életveszélyesnek látszik.

— A csendőr halála. Keszthelyről táviratozzák: Gáspár Ferenc csendőrfővezetőt a kun szent miklósi határban a csendőrök holtan találták. Az őrsvezető fején számos fejsze látható. A vizsgálóbíró ma kiszállt a helyszínére.

— Áthelyezett állatorvos. A földmivelésügyi miniszter Pap István m. kir. állatorvost Pozsonyból Ternovára helyezte át.

— A vonatok világítása. Régi óhaja az utazó közönségnek, hogy a vonatok fűlkéje az eddigi kellemetlen gázvilágítás helyett villanyvilágítással láttassék el. Ez most teljesülni fog. Ugyanis a magyar kir. államvasutak vonalain a személyszállító kocsikban a világítást gyökeresen megjavítják a jövő esztendőben s a mestani gázvilágítás helyett mindenütt gázizzólényvilágítást fognak alkalmazni. A mostani villamos világítási rendszert is ki fogják küszöbösíteni, mert a mai lámpások csak a kocsisza kaszok tetejét világítják meg és olvasni alig lehet másképp, mintha az ember főáll. A mai lámpások helyett két karú villamos csillárokat loznak alkalmazni, hogy az utasok ülő helyzetben is jól lássanak. A külföldre járó kocsikat külön villam fejlesztő dinamogépekkel is föl fogják szerelni.

— Az ujaradi gyilkosság. Megirtuk, hogy Ujaradon Jerhof Péter tisztviselő, állítólag véletlenül, agyonlőtte Hans Anna cs. ledleányt. Ma annak közlésére kértek fel bennünket, hogy a gyilkosság idején Lobinger Győző tüzérhad-

nagy és neje nem voltak otthon és hogy nem a hadnagy adta át a vadászfegyvert a legénység tisztogatás céljából. Lobinger nem emlékszik arra, hogy a fegyver meg lett volna töltve és gyanússá teszi az esetet az a körülmény is, hogy nyitva találta töltényládáját. Megjegyezzük még, hogy a szerdán megjelent közleményt nem az ujaradi tudósítónktól kaptuk.

— Szökés fiu ruhában. London-ból jelentik, hogy tegnap egy orosz hajóra fiúnak öltözve érkezett oda egy Simpoff nevű leány Odesszából. A leány elmondta, hogy a rendőrség valóságos hajtóvadászatot rendezett ellene és kétségbeesve már lemondott a menekülésről, amikor az az ötlete támadt, hogy fiúnak öltözve szökjön meg. Ejjel besurrant egy hajóra, ahol két napig el volt rejtőzve, de aztán felfedezték és a kapitány elé vitték. Büntetésből a szénkamrában kellett dolgoznia és a gépek tisztogatásánál segített. Bár többször elájult, a matrózokon kívül senki sem tudta, hogy leány.

— Kiváló finom ékszerek elsőrendű szabályozott valódi Genfi arany, ezüst és acél zsebrórák ezüst tárgyak és étesszközök — I. rendű nehéz ezüstölt China ezüst tárgyak és étesszközök — Arad legelső és legrégebbi ékszer javítás és készítési szakszerű műhelye. Weinberger Ferenc Andrassy-tér, Fischer Elíz palota. Telefon 439. 2479

— Megbízható gyógykezelés. Zavart emésztéssel elátott egyének, kik érvagyhiányban, fe.fu.vodásban, gyomorgörccsökben és rendetlen székelésben szenvednek, a „Moll féle seidlitz-por” használatát rövid idő múlva visszanyerik egészségüket. Egy doboz ára 2 korona. Szétküldés naponta utánvételel Moll A. gyógyszerész cs és kir. udv. szolgáltató által Bécs. I. Tuchlauben 9. Vidéki gyógyszerárakban határozottan Moll féle készítmény kéréndő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

— Mindennek az idő a legalaposabb próbája. Különösen áll ez a gyógyszerekre nézve. Ha mérlegeljük, hogy a „Scott féle Emulsió” 30 évnél hosszabb próbát állt ki, úgy tényleges jószágáról bizony meglehetünk győződve. A „Scott féle Emulsió” főleg csukamájolajból áll. Ezt azonban teljesen jóízű és mindenkinél könnyen emészthető formában nyújtja. A „Scott féle Emulsió” minden gyógyszerárakban rakáron van.

— Pracservatív ideá is legjobb minőség Vojtek és Weisznál. 112

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradváros közgyűlése.

— A tárgysorozat —

17. A tanács jelentése az automobil omnibusz közlekedés létesítése tárgyában. 18 U. az. a régi temetőben hagyott síremlékek, kripták és kerítések anyagának eladása iránt tartott árverés eredményéről. 19. Polgármester jelentése Masztig Emil rendőrhadnagy elleni fegyelmi ügy befejezéséről.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 9

Az oly nagyon óhajtott eső végre megjött, azonban nem volt oly kiadós, mint amilyent a gazdák vártak, de mindenesetre ez is jó volt és nincs kizárva, hogy folytatása lesz.

A vetések kielégítő időjárás mellett szépen fejlődnek s panaszos hangot nem hallani.

A gabonaüzlet irányzatában itt ott mutatkozik egy kis igyekezet a szilárdulás felé, de nem az igazi.

A mai piacon az esős idő dacára nagyobb hozatal volt.

A mai piacon eladásra került kb.:

3000 mm. buza 6 60—6 80.

600 mm. új tengeri 4.10—4.20.

Névtelen jegyzés:

Zab 6 00—6 20.

Árpa 5 70—5 80.

Rozs 5 30—5 40.

Árak koronaértékben, 50 kilóként értendők.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 9

Amerika 1/2 olcsóbb. Kínálat és vételkedv mérsékelt. Elkelt 20,000 métermáza változatlan áron. Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Áprilisi buza 1907-re	7.43—7.44
Rózsa 1907. áprilisra	6.57—6.58
Zab 1907. áprilisra	7.17—7.18
Uj tengeri 1907-re	5.14—5.15

Zárul 5 órakor:

Áprilisi buza 1907-re	7.44—7.45
Rózsa 1907. áprilisra	6.5—6.58
Zab 1907. áprilisra	7.16—7.17
Uj tengeri 1907-re	5.15—5.16

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	676.25
Magyar hitelrészvény	810.75
Rima-Murányi vasmű részvény	567.50
Déli vasút	173.25
Magyar jelzálog hitelbank	519.75

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 9 —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm felüli sulyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogramm terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm felüli sulyban 120—121 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogramm terjedő sulyban 124—126 fillérig; könnyű páronként 250 kilogramm terjedő sulyban 126—128 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogramm felüli sulyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogramm terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogramm terjedő sulyban — fillérig. Sertéslétszám: November hó 6. napján volt készlet 34,331 darab, november hó 7. napján főlhajtatott 594 darab, november hó 7. napján elszállított 452 darab, november 8. napjára maradt készletben 34,473 darab. A hízott sertésüzlet irányzata: Változatlan.

CSARNOK.

Chamonixból a Mont-Blancra.

Irta: Dr. Heppes Béla. [17]
(Folytatás.)

Negyedórai pihenés után folytattuk utunkat. A jeg szakadékos. Kisebb rianások szeltek keresztül. — A legsúlyosabb rianás két három méteres volt e helyen. — Megemlétem, hogy megindulásunk előtt a vezető mindhármunkat a derékunk köré csavart kötéllal összekötött. A kö és oly szoros, hogy szinte akadályozza az embert a lélegzésben. Ő szörhatszor van a kötél a derék körül csavarva és elől duplagörcsre megerősítve.

A rianásokat először a vezető ugorja. Ha nagyon súlyos a rianás, úgy a jégszakadék szélein a málhahordó a zsákanyát a jégbe beleveri és a kötél végét a csákányhoz erősíti. Midőn ez megtörtént, a vezető rövid futás után megteszi az ugrást. A vezető után a turista ugrik.

Csak az első súlyosabb rianás keblemetlen; mert nem tudja az ember, hogy a tulajdon levő vezető közvetlenül az elugrás után egy rántással olyan lendületet ad, hogy sokszor öt-hat métert repül a levegőben a vállalkozó „Monsieur.”

Szakadékos, de különben veszélytelen helyeken körülbelül két órát haladtunk felfelé. Közéledtünk a jégtornyok felé. A vezető jelzi, hogy azok a Bosson jégár jonctici és hogy ott egy kis szivpróba lesz. Előre figyelmeztetett, hogy a jonctikon lehető gyorsasággal kell keresztülmenni, mert a szív egy óránál tovább nem bírja.

A vezető minden veszélyes helynél igen gyorsan vezet, mert állítása szerint szédülés folytan előálló megcsuszás csak akkor történik, ha az ember nyíltan folytonos mozgásban. Kért arra, hogy ne nézzek se jobbra, sem balra, ha-

nem lépnek folytonosan a nyomába. Vigyázzak arra, hogy mindig ugyanazon lábbal lépjenek ki, amellyel ő és a csákányozást is úgy változtassam, amint mutatni fogja.

Elérk ztünk a jonctiok első kapujához. Nem csak egy pillanatra volt kellemetlen benyomásom. A borzasztó mélységekből iszonyu magas jégtömbök és jégtornyok meredeznek fel. — Balmat lehető gyors ütemet vett és megkezdődött a jégtorny oldalán a mély ségbe való lemászás. Nem néztem sem jobbra sem balra és minden figyelmelem az előtt, hogy a közvetlenül előttem mászó vezető lépéseit utánozzam. A játék rendkívül izgató, de végtelen kellemes is egyuttal.

Nem kell kibajolni, a mélység közvetlenül az ember alatt van, két perc múlva bármely helyre állott a csend és reid. Balmat egy pillanatra visszaneztem s midőn látta, hogy én mosolyogva nézek bele az alattam lévő jégbe, csak ennyit mondott: „gratu álok, mi fel fogunk menni a Mont Blancra.”

Kértem Balmat, hogy lassítsa meg a lemászás ütemet, mert én egész jól érzem magam és a szívem teljesen rendben van.

Balmat meglassította az ütemet, sőt egy alkalmas helyen meg is állott és nevetve mondogta, hogy vértalan neki az én nyugalmam.

Midőn elérkeztünk a mélységbe, nem győzött az önméneik kifejezés adni. Eladta, hogy eddig azért vezetett felfelé oly gyors ütemben, mert le akart ütni minél hamarabb s nem hitte azt, hogy „Mont Blanc alakot” vezet.

Most egy felmászás következett egy jégtömbre. Balmat egy helyen megcsuszott, de a jégbe belevágott csákányon pompásan tartotta fenn magát. A jégtömb serején egy rianás okozta hasadékon keresztül fektetve találtunk egy létrát. Keresztül másztunk rajta. Ujból le mászás következett, ezután pedig egy felmászás a „jonctiok” felső kapujához. Ez a felmétel a legveszélyesebb. Balmat hirtelen ledobta derekamról a kötelet és a jobb kezemet az ő jobb kezével összekötötte. Azután kézen fogva vezetett. Fogása oly erős volt, hogy ha kezét vissza nem szorítom, talán kicsordul az ujjaimból a vér.

A legnyugodtabban érkeztem fel a felső kapuhoz. Balmat valóságos lelkendezéssel egy pillanatra engem otthagya, lemászott a málhahordó után, hogy azt is felsegítse a meredélyen.

(Folytatása következik.)

Mindenütt kapható

Targ-
lele Kalodont

nélkülözhetlen fog-crém, 3945
a fogakat tisztán, fehéren és egészségesen tartja.

NAPIREND

November 10. Szombat. Róm. kath. naptár: András. — Protestáns naptár: Lútt. Márton. — Izraelita naptár: Cham. böjt. — Görög-keleti naptár (október 28.): Terenc. A nap kel 6 óra 57 perckor. nyugszik 4 óra 29 perckor.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelő-intézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Brnó délután 3—4. Dr. Fodor Odón délelőtt 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12—1 órakor.

Időjelzés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött távirati szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Ruyhe, sok helyt csapadék.

November 11. Gőzgépezés és kazánfűtők vizsgálja. — Az aradi királyi főgymnasium és állami főrealskola segélyző egyesületének közgyűlése délelőtt 11 órakor (Lyceum). — Az aradvármegyei gazdasági egyesület állatkai állítása Német-Péregen.

November 14. Városi közgyűlés délután 4 órakor. — Aradvármegyei rendkívüli közgyűlése délelőtt 10 órakor.

November 18. A déznai neptank szövetséget rendkívüli közgyűlése délelőtt 11 órakor.

IDEGENEK ARADON.

November 9

Fehér Kereszt szálloda Braun Gyula mérnök Budapest. — Schranz Béla gyáros Budapest. — Mezei Kálmán és neje Budapest. — If. Gasner Adolf nagykereskedő Rózsahegy. — Lotjens Frigyes gyárvezető Bécs. — Fuchs Béla hivatalnok Sopron. — Békés Vilmos és neje Eszék. — Kemeny Árpád birtokos Békéscsaba. — Pató Sándor híva alnok Szolnok. — Könyves Imre gazdasági Szopron. — Bokor Fela gazdasági és leánya Komádi. — Magyar Ferenc kereskedő Zombolya. — Vadas József téglagyáros Zombolya. — Erdélyi Károly kereskedő Lugos. — Singer Géza kereskedő Nagyszőlős. — Stern Herman kereskedő Hódmezővásárhely. — Szász Kálmán lókereskedő Czegléd. — Kadar Márton vállalkozó Lugos. — Bárdos Márton terménykereskedő Nagyvárad. — Gallert Katalin és gyermekei Módos. — Bogya Károly gazdasági Marosvásárhely. — Kardos Máté mérnök Oravica. — Lusztig Manó borkereskedő Kecskemét. — Kotroczó Pál gazdasági Miskolc. — Szilágyi Jósefné és családja Mako. — Benedek Karoly gazdasági Makó. — Schwarcz Manó kereskedő Makó. — Revész József szállító Mató. — Ligeti Sándor vas uti hivatalnok Zombor. — Marosi Tivadar vas uti hivatalnok Zombor. — Vadász Pál vas uti hivatalnok Zombor. — Dárdai Ede utazó Budapest. — Mann Jakab utazó Budapest. — Deutsch N. utazó Budapest. — Farkas Ignác utazó Budapest. — Kohut Armin utazó Budapest. — Sugár Ádám utazó Budapest. — Fischer Armin utazó Budapest. — Klein Henrik utazó Budapest. — Kelemen S. utazó Budapest. — Singer Géza utazó Budapest. — Müller Béa utazó Budapest. — Erdősi József utazó Budapest. — Kolband Zsigmond utazó Budapest. — Kaufmann József utazó Budapest. — Grauer M. utazó Budapest. — Kampner Mór utazó Nagyvárad. — Sarlózi József utazó Nagyvárad. — Erdélyi Károly utazó Kecskemét.

Központi szálloda. Tannenbaum M. igazgató Budapest. — Weiler I. utazó Budapest. — Decsegyi Pál utazó Budapest. — Jäger János őrnagy Lugos. — Szilágyi Gyula birtokos és leánya Kunagya. — Hartenstein Jenő igazgató Budapest. — Wraszelovszky István utazó Budapest. — Rózsa József utazó Budapest. — Friedl Pál utazó Budapest. — Schlesinger Sándor főmérnök Budapest. — Försel Ottó főmérnök Berlin. — Képes Bajos dr. ügyvéd Budapest. — Tauber M. utazó Prága. — Hoänder Samu birtokos Csermő. — Kozma Emil utazó Budapest. — Blauhorn M. utazó Budapest. — Schäffer Károly utazó Budapest. — Uray János mérnök Nagyzeben. — Herzl Bernát igazgató Budapest. — P-cold dr. ezredorvos Nagyikinda. — Breiter Lipót utazó Budapest. — Horovitz Géza utazó Budapest. — Hahn Miksa utazó Budapest. — Hanneker István főhadnagy Lugos. — Mezey Béla dr. ezredorvos Lugos. — Kaufmann Ignác utazó Budapest. — Kanitz Emil utazó Budapest. — Frank János autómobilvezető Budapest. — Horváth Feri hegőművész Budapest. — Herrka Már malom tulajdonos Besztercebánya. — Szabadhegyi Géza birtokos Biharillye. — Wagner Emil utazó Bécs. — Andron Simon tanító Sarafalva. — Berger Fülöp utazó Budapest.

Nemzeti Színház.

B) bérlet. B) bérlet.

Szombaton, 1906. évi november hó 10. éj.

A milliárdos kisasszony.

Operette 3 felvonásban. Francia eszme után Irta: Lindau Károly. Zenéjét szerző: Strauss J. Fordította: Mérey A.

SZEMÉLYEK:

Stanley Ross	Ladislai J.	Véry Ákos	Faludi K.
Betty, leánya	Zsigmond A.	Feigenbaum	Borbély S.
Povicska Nasa	Fenyvessy M.	Turietlaub	Nyárai A.
Boleslav	Szathmari A.	Harmat Evi	Rontai B.
Basaréti	Hunyadi J.	Watson, tanár	Kulcsár L.

Kezdete este 7 és fél órakor.

<p>Üzlet-megnyitás.</p> <p>Legszolidabb kizsgálás.</p>	<p style="font-size: 1.5em; font-weight: bold;">Angol uri szabászati műhelyünket</p> <p>Arad, Atzél Péter-utca 1. sz. a. (Aradi Első Vakarék-pénztár épületben) megnyitottuk. 2644</p> <p>Magyar és angol szövetek, s e szakbeli divat-ujdonságok nagy választékban.</p>	<p style="font-size: 1.5em; font-weight: bold;">ENGEL és SCHEER</p> <p>uri szabók.</p>
--	--	--

Angol A kizárólagos posztó gyári raktárban öltöny szöveteket

35° megtakarítással árusítunk.

Lechner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Fiuk részére maradékok kaphatók.

JÓKAI MÓR
ÖSSZES MUNKÁI
100 kötet
Nemzeti kiadás.

MŰVELTSÉG
KÖNYVTÁRA
KÉPES NAGY VILÁGTÖRTÉNET
GRÁTZ: ZSIDÓK TÖRTÉNETE
és más új nagyobb és kisebb munkák

antiquarice kaphatók.

Teljes könyvtárakat
egyletek részére
előnyös
feltétellel
szállítunk.

2571

Ingusz I. és fia

könyvkereskedése Aradon.

ad 4532—906. pm.

Hirdetés.

A nagy fejedelem II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társal dicső emlékezetére Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága 1906. évi november hó 10-én délelőtt 10 és fél orakor díszközgyűlést tart.

Napirendje:

1. Elnöki megnyitó; előadja gr. Károlyi Gyula főispán.
2. Himnusz.
3. A polgármester meghirdeti II. Rákóczi Ferencz fejedelemre vonatkozó 1906. évi XX. törvénycikket. Ezzel kapcsolatosan a dicső emlékü fejedelem arcképének leleplezése
4. Ünnepl beszéd, mondja: Kadas Kálmán főjegyző.
5. A jegyzőkönyv hitelesítésére vonatkozó intézkedés.
6. Ének.

Intitórius,
kir. tanácsos,
polgármester.

A haj épsége. A hajhullás leggyakoribb okainak egyike, mint azt már a világ leghíresebb bőrgyógyásza is bebizonyították, a fejbőr korpa képződés. Ezen kellemetlen betegségben szenvedők a legtrövidebb időn belül teljesen megkopaszodnak, miután a fejbőr korpa képződés a hajtalajt meglazítja és a haj gyökereit kiszárítja. Számtalan hazai és külföldi orvos ajánlja a „Petrolin hajszeszt” és ezekre megalapított levél bizonyítja, hogy néhányszori használat után megszűntet mindennemű hajbetegséget, megátalja az őszülést és meglepő módon elősegíti a haj újra növeését. Vánárlásnál a fenti védjegyre tessék szigorúan ügyelni. Minden más néven forgalomba hozott hajszeszt csak silány, ártalmas utáztat. Kapható az egyedüli készítőknél: Koráni és Wachsmann fogorv. & cosmetical laboratorium, Szabadka.

Főraktár: Földes Kelemen gyógyszerész, Vojtek és Weisz droguerista és Hegedűs Gyula pipere és di-vatárú kereskedő uraknál.

1809

Valódi

2497

Perzsa Szőnyegek

raktára
Arad, Deák Ferencz-utca 2. sz.
(Sebessy-féle ház)

Schwartz Zsigmondnál

létezik.
Árak 15 forinttól kezdve.

Köhögés!

Aki ezt meg nem figyeli, az önmagának ellensége!

Kaiser-féle mell-karamellák.

A három fenyővel. Orvosiilag ajánlva és megvizsgálva köhögés, rekedtség vagy katarus és elnyálkásodás ellen. 5120 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány igazolja, hogy amit ígér, meg is tartja.

Csomagja 20 és 40 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerésztárában Aradon, és Zombory János gyógyszerésztárában Uj-Szent-Annan.

2779

3994—1906.

Faeladási hirdetmény.

A Dezső Ádám-féle silingyiai kegyes alapítványhoz tartozó, Aradvármegye Silingyia község határában, az Arad-csanádi vasutak bokszei állomásának közelében fekvő erdőbirtokból a földmivelésügyi m. kir. Minister ur ő Nagyméltóságának 72922/1906. számú rendelete folytán, a 10⁰⁰ kat. hold évi vágasterület 1246 m³-re becsült tölgy, cser és gyertyánfából álló fakészlete 1906. évi november hó 23-án fél tizenegy orakor Mezőhegyesen a ménesbirtok igazgatóságának hivatalos helyiségében nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

A hivatalosan megálapított becsár, egyszersmint kikiáltási ár: 3480 korona, azaz Háromezernégyszáznyolcv. n korona.

Árverezni szándékozók tartoznak az árverés megkezdése előtt — a becsérték 10%-át, azaz 348 koronát bánatpénzképpen készpénzben, vagy állami letétre alkalmas értékpapirban befizetni a ménesbirtok pénztáránál.

Az árverési és szerződési feltételek a mezőhegyesi m. kir. állami ménesbirtok igazgatóságánál, valamint az aradi m. kir. erdőhivatalnál betekintheők, illetve megszereshetők.

Mezőhegyes, 1906. évi november hó.

Mezőhegyesi m. kir. állami ménesbirtok
igazgatósága.

2808

1389—1906. II. szám.

Hirdetmény.

Aradvármegye alispánja 12728/1906. számú rendeletével a gyulavarsándi Köröshid helyreállítási munkáit 2337 korona 58 fillér költségösszeggel engedélyezvén, a munkálatok végrehajtásának biztosítása iránt folyó évi november hó 21-én délelőtt 10 orakor az aradi államépítészeti hivatal helyiségében megtartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

Vállalkozni óhajtok felhivatnak, hogy ajánlataikat a kitűzött napon d. e. 10 óráig alulírt hivatalnál annyival inkább adják be, mivel később érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó.

A vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek az alulírt államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órák alatt naponként megtekinthetők.

Arad, 1906. évi november hó 7-én.

2808

M. kir. államépítészeti hivatal.

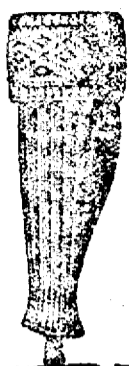
Alapított 1860.

MÜNZI.

uri divat üzlete

Állami távbeszélő 213.

ARAD.

Vadász és gazdászoknak! valamint turistáknak!

Eredeti angol lábszárak a legdivatósabb színekben.

Félgyapju párja 3 kor. 20 fill. 699

Tiszta gyapju párja 3 k. 60 f.-től 5 k.-ig.

Harisnyákban tett órlási bevásárlásaim folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy azokat rendkívül előnyös áron adhatom. Szegezősebb kötésű őszi és téli férfi harisnyák, remek színekben!

3 pár pamut	Korona	1.50
3 " " csikos	"	1.74
3 " " divat csikos	"	1.80
3 " félgyapju	"	2.—
3 " " csikos	"	2.20
3 " gyapju divat színek	"	2.90

Nagy és állandó
jövedelemre
tehetnek szert oly intelligens
urak és hölgyek,

kik régi előkelő magyar Képes szépirodalmi folyóirat számára előfizetést tudnak gyűjteni. Erdelők sűrűsége levélben jelentkezzenek Huszár Bélánál, Budapest, IV., Egyetem utca 4. szám. 2681

Könyvkötészetünkben
egy ügyes fiu
tanulónak
felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Az 1902. évi versenyző ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi maki ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos áramra berend.)
TEMESVÁROTT.

Szállít kitérő, legújabb rendszer szerint készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyságban a legolcsóbb árak mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvetetnek, olcsón és kitérő szakértelemmel eszközöltetnek.

Bővebb felvilágosítással és költséggel szemben szívesen szolgálunk.

Az 1896. évi kiállításon a nagy millenniumi éremmel kitüntetve.

SZÍNHÁZ ÉPÜLET.

Szörme gallérok

óriási választékban érkeztek, az árak oly jutányosak, hogy mindenkinek saját érdekében ajánlom szükségletét nálam fedezni. Leányka gallérok 98 krajczártól feljebb.

HOFFMANN SÁNDOR

SZÍNHÁZ-ÉPÜLET.

872

Telefonszám 10.

O csász. és Apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt XXV-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ezen az Osztrák birodalomban egyedül törvényesen engedélyezett pénzsorsjáték 18.389 nyereményt tartalmaz készpénzben 512.880 korona összegben.

A főnyeremény

200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéseért a csász. kir. lottójövedék kezelszékénél.

A huzás visszavonhatlanul 1906. évi december 20-án fog megtartatni.

—* Egy sorsjegynek ára 4 korona. —*

A sorsjegyek Bécsben a csász. kir. államsorsjátékok osztályánál, III. ker., Vordere Zollamtstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékekben, dohánytözsdekben, adó-, posta-, távirat- és vasúti hivatalokban, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvételére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság
(államsorsjátéki osztály.)

3748

APRO HIRDETÉSEK.

A K I N E K

ismeretség híján

házastársra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellérre,
kertészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
vagy szükségére,

A K I

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

A K I

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterületet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

A K I

mindezeket vétel vagy bérbérvétel céljából keresi;

A K I

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban ér czélt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Veszünk könyvtárakat

egyek könyveket, Lexikonokat, jogi, szépirodalmi és egyéb munkákat legmagasabb árban Ingusz I. és Fia könyvtárára Arad 285

2 szoba butor

és konyha berendezés, teljesen új, elutazás miatt olcsón eladó, Radnai ut 23 2701

Foraktar Aradon: 3882
Földes Kelemen gyógytárában.

Egy jó karban levő 2 lóerős **gázmotor** jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.
24624—1906. sz.

Hirdetmény.

Az 1906. évi szeptember hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyéri biztosság által küldött összeírást jegyzék 5 darab ívét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t. cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1906. évi november hó 7 ik napjától számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségnek közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint: Schinek Józsa, Láng Ferencz és Láng Imre, Domonkos Mihályné, Erenfeld Ignác és Borbély Mihály, a kik italmérést engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a városi fogyasztási adófelügyelőségnek észrevételeket.

Arad 1906. évi november hó 3 án.
A városi tanács.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

A MOLL A-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörcs és gyomorhív. rögzött székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles háziszor, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenyítettek.

Csak akkor valódiak, ha mindegyik doboz Mollnak védjegyét és aláírását tünteti fel.

MOLL-FÉLE SÓS-BORSZESZ

Moll-feliratu ónozáttal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz nevezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény, csusz és a meghülés egyéb következményeinél legismeretesebb népszer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

csak akkor valódi ha mindegyik üveg Moll A. védjegyét tünteti fel és „A MOLL'S Franzbräuerei und Saliz

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermek és felnőttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszékhely: MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesíttetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJOS ÁRPAD gyógyszerárában. 3804

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

A n. é. közönség szives figyelmét felhívjuk.

Dusan felszerelt vászon és fehérnemű raktárunk megtekintésére.

Nagyobb elővétel folytán abban a helyzetben vagyunk még most is a régi és ismert olcsó árhoz

n. b. vevőinket kiszolgálni.

Rosenblüh K. és Társa.

1138

Czérna vásznak!

42 mtr Rumburgi kipróbált legjobb minőség.

Egy vég... .. 32 frt

„ „ vékony szálu 34—36 frt

Óriási választék az összes Schroll-féle gyártmányokban Regenhart és Raymann-féle fehér és szines asztalnemű.

Ritka olcsóságot ajánlunk.

Egy dupla ajour készlet mely áll:

1 drb 12 személyes abrosz	} összesen együtt csak
1 „ 6 „ „ „	
12 „ nagy szalvetta	
12 „ dessert „	} 20 frt.
Egy 6 személy dupla ajouros abrosz	
6 asztalkendővel minden színben	3 frt 75 kr.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!